

BELÇİKA
ANAYASASI

BELÇİKA ANAYASASI

Belçika Anayasası'nın bu yeni tercümesi Temsilciler Meclisi Hukuk Dairesi'nin rehberliğinde ve A. MacLean'ın katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Hukuk Dairesi ayrıca, önerileri ve değerlendirmelerinden ötürü Anayasa Mahkemesi Başkanı Danışmanı Sayın R. Ryckeboer'e de müteşekkirdir.

EKİM 2007

BELÇİKA TEMSİLCİLER MECLİSİ

Bu belge, 17 Şubat 1994 tarihinde yayımlanan Anayasa metnini ve aşağıda belirtilen müteakip değişiklikleri içerir;

Başlık I bis (25 Nisan 2007 – BRG* 26 Nisan 2007)

Madde 7 bis (25 Nisan 2007 – BRG 26 Nisan 2007)

Madde 8 (11 Aralık 1998 – BRG 15 Aralık 1998)

Madde 10 (21 Şubat 2002 – BRG 26 Şubat 2002)

Madde 11bis (21 Şubat 2002 – BRG 26 Şubat 2002)

Madde 14bis (2 Şubat 2005 – BRG 17 Şubat 2005)

Madde 22bis (23 Mart 2000 – BRG 25 Mayıs 2000)

Madde 41 (11 Mart 1997 – BRG 2 Nisan 1997, 12 Mart 1999 – BRG 9 Nisan 1999 ve 26 Mart 2005 – BRG 7 Nisan 2005)

Madde 59 (28 Şubat 1997 – BRG 1 Mart 1997)

Madde 66 (25 Mart 1996 – BRG 19 Nisan 1996)

Madde 67, § 1 (10 Haziran 2004 – BRG 11 Haziran 2004)

Madde 71 (25 Mart 1996 – BRG 19 Nisan 1996)

Madde 103 (12 Haziran 1998 – BRG 16 Haziran 1998)

Üçüncü Başlık, Dördüncü Kısım, Birinci Bölüm, Birinci Alt Bölüm Başlığı (9 Temmuz 2004 – BRG 13 Ağustos 2004)

Üçüncü Başlık, Beşinci Kısım ve İkinci Bölüm Başlığı (7 Mayıs 2007 – BRG 8 Mayıs 2007)

Madde 118bis (25 Mart 1996 – BRG 19 Nisan 1996)

Madde 125 (17 Haziran 1998 – BRG 18 Haziran 1998)

Madde 130 (20 Mayıs 1997 – BRG 21 Haziran 1997)

Madde 142bis (7 Mayıs 2007 – BRG 8 Mayıs 2007)

Madde 147 (16 Mayıs 2000 – BRG 27 Mayıs 2000)

Madde 150 (7 Mayıs 1999 – BRG 29 Mayıs 1999)

Madde 151 (20 Kasım 1998 – BRG 24 Kasım 1998)

Madde 157 (17 Aralık 2002 – BRG 31 Ocak 2003)

Madde 184 (30 Mart 2001 – BRG 31 Mart 2001)

Dokuzuncu Başlıkla ilgili olarak iptal edilen maddeler (6 Aralık 2005 – BRG 28 Aralık 2005)

Terminoloji değişiklikleri (25 Şubat 2005 – BRG 11 Mart 2005 – Yanlış doğru cetveli BRG 18 Mart 2005)

* (BRG) Belçika Resmi Gazetesi

Belçika Temsilciler Meclisi Hukuk Dairesi D/2007/4686/...3

BELÇİKA ANAYASASI

İÇİNDEKİLER

	Madde No. Sayfa No.
Başlık I. Federal Belçika, Bileşenleri ve Bölgesi Hakkında	1-7..... 105
Başlık I. Mükerrer. Federal Belçika, Topluluklar ve Bölgelerin Genel Siyasi Amaçları	7 mükerrer..... 106
Başlık II. Belçikalılar ve Hakları Hakkında	8-32..... 106-110
Başlık III. Yetkiler Hakkında	33-41..... 110-111
Kısım I. Federal Meclisler Hakkında	42-60..... 112-114
Bölüm I. Temsilciler Meclisi Hakkında	61-66..... 115-116
Bölüm II. Senato Hakkında	67-73..... 116-118
Kısım II. Federal Yasama Yetkisi Hakkında	74-84..... 118-121
Kısım III. Kral ve Federal Hükümet Hakkında	
Bölüm I. Kral Hakkında	85-95..... 121-123
Bölüm II. Federal Hükümet Hakkında	96-104..... 123-125
Bölüm III. Sorumluluklar Hakkında	105-114..... 125-126
Kısım IV. Topluluklar ve Bölgeler Hakkında	
Bölüm I. Topluluk	
I. Alt Bölüm. Topluluk ve Bölge Parlamentoları Hakkında	115-120..... 126-127
II. Alt Bölüm. Topluluk ve Bölge Hükümetleri Hakkında	121-126..... 127-129
Bölüm II. Sorumluluklar	
I. Alt Bölüm. Toplulukların Sorumlulukları	127-133..... 129-131
II. Alt Bölüm. Bölgelerin Yetkileri Hakkında	134..... 131
III. Alt Bölüm. Özel Hükümler	135-140..... 131-132
Kısım V. Anayasa Mahkemesi ve İhtilafların Önlenmesi ve Çözülmesi Hakkında	
Bölüm I. Yetki İhtilaflarının Önlenmesi	141..... 133
Bölüm II. Anayasa Mahkemesi Hakkında	142..... 133

Sayfa No. Madde No.

Bölüm III. Çıkar Çatışmalarının Önlenmesi ve Çözümlemesi Hakkında	143.....133-134
Kısım VI. Yargı Yetkisi Hakkında	144-159.....134-138
Kısım VII. Danıştay ve İdare Mahkemeleri Hakkında	160-161..... 139
Kısım VIII. İl ve Mahalli İdareler	162-166.....139-141
Başlık IV. Uluslararası İlişkiler Hakkında	167-169.....141-142
Başlık V. Maliye Hakkında	170-181.....142-144
Başlık VI. Silahlı Kuvvetler ve Emniyet Hizmeti Hakkında	182-186..... 144
Başlık VII. Genel Hükümler	187-194..... 145
Başlık VIII. Anayasanın Değiştirilmesi Hakkında	195-198.....145-146
Başlık IX. Yürürlüğe Giriş ve Geçici Hükümler Hakkında	146-147

BELÇİKA ANAYASASI

Başlık I. Federal Belçika, Bileşenleri ve Bölgesi Hakkında

Madde 1.

Belçika; Topluluklardan ve Bölgelerden oluşan bir Federal Devlettir.

Madde 2.

Belçika üç Topluluktan oluşur: Flaman Topluluğu, Fransız Topluluğu ve Almanca Konuşanlar Topluluğu.

Madde 3.

Belçika üç Bölgeden oluşur: Flaman Bölgesi, Valon Bölgesi ve Brüksel Bölgesi.

Madde 4.

Belçika dört dilsel bölgeden oluşur: Felemenkçe konuşulan bölge, Fransızca konuşulan bölge, çift dil konuşulan Brüksel-Başkent bölgesi ve Almanca konuşulan bölge.

Krallığın her yerel idaresi bu dil bölgelerinden birine bağlıdır.

Bu dört dilsel bölgenin sınırları ancak, Parlamentonun her bir kanadındaki dilsel bölge grubunun oy çoğunluğuyla kabul edecekleri bir kanunla değiştirilebilir, ya da düzeltilebilir. Şu şartla ki, her grupta üye tam sayısının çoğunluğu oylamaya katılmış olmalı ve iki dilsel bölge grubunun kullandığı oylarda karar lehine kullanılan oyların sayısı, kullanılan oyların en az üçte ikisine eşit olmalıdır.

Madde 5.

Flemenk Bölgesi şu vilayetlerden oluşur: Antwerp, Flemish Brabant, Batı Flanders, Doğu Flanders ve Limburg. Valon Bölgesi şu vilayetlerden oluşur: Walloon Brabant, Hainaut, Liege, Luxembourg ve Namur.

Gerekli görülürse, bir bölgeyi daha fazla sayıda vilayete bölmek için kanun çıkartılması gerekmektedir.

Belirli bölgeler, sınırlarını belirleyen bir kanun marifetiyle, daha fazla sayıda vilayete bölünmekten hariç tutulabilir, doğrudan federal idarenin yetkisine bırakılabilir ve belirli bir kanuna tabi kılınabilirler. Bu kanun 4'üncü maddenin son fıkrasında tarif edildiği gibi, çoğunluk oyuyla kabul edilmelidir.

Madde 6.

Vilayetler ancak bir kanuna dayanılarak alt bölümlere ayrılabilirler.

Madde 7.

Devletin, vilayetlerin ve belediyelerin sınırları ancak bir kanunla değiştirilebilir, ya da düzeltilebilir.

Başlık I. Mükerrer
Federal Belçika,
Topluluklar ve Bölgelerin Genel Siyasi Amaçları

Madde 7 Mükerrer.

Federal Devlet, Topluluklar ve Bölgeler yetkilerini kullanırlarken, nesiller arası dayanışmayı göz önünde bulundurarak, sosyal, ekonomik ve çevre alanlarındaki sürdürülebilir kalkınma hedeflerini gözetirler.

Başlık II.
Belçikalılar ve Hakları Hakkında

Madde 8.

Belçika vatandaşlığı statüsü medeni kanunla belirlenmiş kurallara göre edinilir, muhafaza edilir ve kaybedilir.

Anayasa ve siyasal haklara ilişkin diğer kanunlarda, bu statüden başka, bu hakları kullanmak için gereken şartlar düzenlenir.

İkinci fıkra hükmüne istisna olarak, Belçika vatandaşı olmayan Avrupa Birliği vatandaşlarına, Belçika'nın uluslararası ve uluslar üstü yükümlülükleri uyarınca, oy kullanma hakkı kanunla tanınabilir.

Bir önceki fıkrada anılan oy kullanma hakkının kapsamı, bir Avrupa Birliği'ne Üye Devletin vatandaşı olmayan, Belçika'da ikamet eden kişileri de söz konusu kanunda belirtilen şartlarla ve hükümlere göre kapsayacak şekilde genişletilebilir.

Geçici hüküm.

Dördüncü fıkrada anılan kanun 1 Ocak 2001 tarihinden önce çıkartılamaz.

Madde 9.

Vatandaşlık hakkı federal yasama yetkisiyle verilir.

Madde 10.

Devlette sınıf farkı bulunmamaktadır.

Belçikalılar kanun önünde eşittir. Kanunun özel durumlar için öngördüğü istisnalar hariç, tek başlarına medeni ve askerlik hizmetini ifa için elverişlidirler.

Kadın erkek eşitliği teminat altına alınmıştır.

Madde 11.

Belçikalılara tanınmış hak ve özgürlüklerin kullanımı ayırım gözetilmeksizin sağlanmalıdır. Bu amaçla, kanunlar ve federal kanunlarda*, diğer hususların yanı sıra, ideolojik ve felsefi azınlıkların hakları ve özgürlükleri teminat altına alınmıştır.

---

* Anayasa metninin tamamında geçen "kanun" kelimesi federal yasama meclisleri (Temsilciler Meclisi ve Senato) tarafından kabul edilen yasaları ve "federal kanun" kelimesi ise Bölge ve Topluluk yasama meclisleri (Flaman Parlamentosu, Fransız Topluluğu Parlamentosu, Almanca Konuşan Topluluk Parlamentosu ve Valon Bölgesi Parlamentosu) tarafından kabul edilen yasaları ifade eder.

Madde 11 mükerrer.

Madde 134'de atıf yapılan kanunlarda, federal kanunlarda ya da tüzükler (kurallar) kadın ve erkeklerin haklarını ve özgürlüklerini eşit şekilde kullanmalarını teminat altına almakta ve özellikle seçimle getirilen görevler ve kamu görevlerine eşit şekilde erişebilmelerini desteklemektedir.

Bakanlar Kurulu ve Topluluk ve Bölge Hükümetlerinde hem kadınlar hem de erkekler görev alır.

Madde 134'de atıf yapılan kanunlarda, federal kanunlarda ya da tüzüklerde, kadınların ve erkeklerin vilayet meclislerinde, ilçe meclisi ve ihtiyar heyetlerinde, sosyal refah merkez meclis ve kalıcı komitelerinde kalıcı süreyle vekil olarak atanabilecekleri ve diğer vilayetler, belediyeler arası ya da belediyelere bağlı organların idari birimlerinde görev alabilecekleri hükme bağlanmıştır.

Madde 134'de atıf yapılan kanunlarda, federal kanunlarda ya da tüzüklerde, vilayet meclisi, ihtiyar heyeti, sosyal refah merkezi meclis ve kalıcı komiteleri ile diğer vilayetler, belediyeler arası ya da belediyelere bağlı organların idari birimlerine üyeliğin doğrudan seçim yoluyla kazanılmasını düzenleyen hükümler bulunuyorsa, bir önceki fıkra hükmü uygulanmaz.

Madde 12.

Bireyin hürriyeti teminat altına alınmıştır.

Kanunda belirtilen haller haricinde ve kanunda belirtilen şeklin dışında hiç kimse hakkında adli takibat yapılamaz.

Suçüstü halleri hariç, hiç kimse hâkimin gerekçeli kararı olmaksızın tutuklanamaz. Gerekçeli karar tutuklama anında, ya da en geç yirmi dört saat içerisinde verilmelidir.

Madde 13.

Hiç kimse, arzusu hilafına, kanunla kendisine atanmış hâkimden ayrılamaz.

Madde 14.

Kanunun öngördüğü haricinde hiç kimse cezaya çarptırılmaz veya aleyhine ceza uygulanamaz.

Madde 14. mükerrer.

Ölüm cezası ilga edilmiştir.

Madde 15.

Kişinin konutu dokunulmazdır. Kanunun öngördüğü haller dışında ve kanunda öngörülen şekilden başka şekilde konutlar aranamaz.

Madde 16.

Kamusal amaçlı kamulaştırmalar hariç olmak üzere, kanunun öngördüğü haller dışında ve kanunda öngörülen şekilden başka bir şekilde ve önceden adil bir bedel ödenmeksizin hiç kimse mülkünden alıkonulamaz.

Madde 17.

Cezai müeyyide olarak mal varlığı müsadere edilemez.

Madde 18.

Medeni ölüm ilga edilmiştir; yeniden uygulanmaya konulamaz.

Madde 19.

İbadet hürriyeti, ibadeti kamusal alanda sergileme hürriyeti ve kişinin her konuda görüşlerini açıklayabilme hürriyeti teminat altındadır, ancak bu hürriyetlerin kullanımı sırasında gerçekleştirilen suçlar cezalandırılabilir.

Madde 20.

Hiç kimse bir dinin amellerine veya törenlerine katılmaya, ya da dini tatil günlerine riayet etmeye hiçbir şekilde zorlanamaz.

Madde 21.

Devletin hangi din olursa olsun, hiçbir dinin din görevlilerinin atanmasına veya göreve getirilmesine müdahale etme, ya da bu din görevlilerinin üstleriyle haberleşmelerini ya da üstlerinin kararlarını yayınlamalarını yasaklama hakkı bulunmamaktadır. Ancak, sayılan son hallerde, basın ve yayıma ilişkin mutad sorumluluklar geçerlidir.

Gerektiğinde kanunla düzenlenecek istisnalar hariç olmak üzere, medeni nikâh her daim dini evlilik töreninden önceliklidir.

Madde 22.

Kanunda belirtilen haller ve şartlar hariç, herkes özel ve aile hayatına saygı gösterilmesini talep etme hakkına sahiptir.

Bu hak, madde 134'de atıf yapılan kanun, federal kanun veya tüzüklerle teminat altına alınmıştır.

Madde 22. mükerrer.

Her çocuk ahlaki, fiziksel, ruhsal ve cinsel bütünlüğüne saygı gösterilmesini talep etme hakkına sahiptir.

Bu hak, madde 134'de atıf yapılan kanun, federal kanun veya tüzüklerle teminat altına alınmıştır.

Madde 23.

Herkes insan onuruna yakışır bir hayat sürme hakkına sahiptir.

Bu amaçla, bunlara karşılık gelen yükümlülükler dikkate alınarak, madde 134'de atıf yapılan kanun, federal kanun veya tüzüklerle ekonomik, sosyal ve kültürel haklar teminat altına alınmış ve bunları kullanım şartları belirlenmiştir.

Bu haklar, diğerlerinin yanı sıra şunları içerir;

1. Çalışma hakkı ve diğer gayelerin yanı sıra mümkün olan en istikrarlı ve yüksek seviyede çalışabilme gayesiyle, genel istihdam politikası bağlamında serbestçe meslek seçme hakkı; adil koşullar altında çalışma ve ücret hakkının yanı sıra bilgilendirme, danışma ve toplu görüşme hakkı;

2. Sosyal güvenlik, sağlık hizmetleri ve sosyal, sağlık ve hukuki yardım hakkı;

3. Uygun barınma hakkı;

4. Sağlıklı bir çevrenin korunması hakkı;
5. Kültürel ve sosyal gereksinimleri karşılama hakkı;

Madde 24.

§.1. Eğitim parasızdır; her türlü engelleyici tedbir yasaktır; suçların cezalandırılması ancak kanunlarla ya da federal kanunlarla düzenlenebilir.

Topluluk ebeveynlere serbest seçim hakkı sunar.

Topluluk, belirli bir dini empoze etmeyen (non-denominational) eğitim hizmetlerini örgütler. Bu, ebeveynlerin ve öğrencilerin felsefi, ideolojik veya dini görüşlerine saygıyı gerektirir.

Devlet okullarında, zorunlu eğitimin sonuna kadar, kabul görmüş dinlerden birinin ya da mezhep farklılıklarına dayalı olmayan ahlaki öğretilerin öğretilmesi tercihe bırakılmıştır.

§.2. Bir topluluğun, bu hizmetleri örgütleyen bir mercii olarak, yetkilerini bir veya daha fazla sayıda özerk kuruma devretmeyi istemesi halinde topluluk bu yetkilerini ancak, kullanılan oyların üçte iki çoğunluğuyla kabul edilmiş bir federal kanunla devredebilir.

§.3. Herkes temel hak ve özgürlüklerle ilgili olarak eğitim hakkına sahiptir. Zorunlu eğitimin sonuna kadar eğitim parasızdır.

Okuma çağındaki her çocuğun masrafları topluluk tarafından karşılanmış olarak, ahlaki ve dini eğitim alma hakkı bulunmaktadır.

§.4. Tüm çocuklar veya öğrenciler, ebeveynler, eğitim personeli veya kurumlar kanunlar ya da federal kanunlar önünde eşittir. Kanunlar ve federal kanunlar özellikle eğitim hizmetlerini örgütleyen kurumların niteliklerini dikkate alarak, uygun muameleyi teminat altına alan nesnel farklılıkları göz önünde bulundurmaktadır.

§.5. Eğitim hizmetlerinin topluluk tarafından teşkilatlandırılması, tanınması ve desteklenmesine ilişkin esaslar kanunlar veya federal kanunlarla düzenlenir.

Madde 25.

Basın özgürdür; sansür asla uygulanamaz. Yazarlardan, yayıncılardan veya matbaalardan teminat talep edilemez.

Bir eserin yazarı belli ise ve yazar Belçikalıysa ne yayıncı, ne de matbaa ya da dağıtımçı hakkında adli takibat başlatılamaz.

Madde 26.

Belçika vatandaşları kanunlarda belirtilen esaslara göre, önceden izin almaksızın silahsız ve silahsız toplantı yapma hakkına sahiptirler.

Bu hüküm, her yönden emniyet güçlerinin kurallarına tabi olan açık hava toplantıları için uygulanmaz.

Madde 27.

Belçika vatandaşlarının şirket veya ortaklıklar kurma hakkı vardır. Bu hak hiçbir kısıtlayıcı tedbire tabi olamaz.

Madde 28.

Herkes bir veya daha fazla sayıda kişi tarafından imzalanan dilekçeleri resmi makamlara sunma hakkına sahiptir.

Anayasa ve kanunlarla tayin ve ihdas olunmuş organlar kurumsal unvanları altında dilekçe verme hakkına sahiptirler.

Madde 29.

Mektupların gizlilięi ihlal edilemez.

Posta hizmetlerinin teminatı altında olan mektupların gizliliğinin hangi makamlarca ihlal edilebileceği kanunda belirtilir.

Madde 30.

Belçika'da konuşulan dillerin kullanımı isteğe bağlıdır. Bu konuya ilişkin kurallar ancak kanunla ve sadece kamu makamlarına ve yargıya ait işlemlerle ilgili olarak belirlenir.

Madde 31.

Topluluk ve Bölge Hükümetlerinin bakanları ve üyeleriyle ilgili olarak belirlenmiş kurallar hariç, bir devlet görevlisinin yönetiminden doğan suçlarla ilgili olarak bu devlet görevlisi aleyhine adli takibat başlatmak için önceden izin alınması gerekmez.

Madde 32.

Madde 134'e atıf yapılan kanunlarda, federal kanunlarda ya da tüzüklerde belirtilen haller ve şartlar hariç, herkes idari bir belgeye müracaat etme ve bir nüshasını edinme hakkına sahiptir.

**Başlık III.
Yetkiler Hakkında**

Madde 33.

Tüm yetkiler halktan alınır.

Bu yetkiler Anayasada belirtilen şekilde icra edilir.

Madde 34.

Belirli yetkilerin kullanılması bir antlaşma ya da bir kanunla devletler hukuku kurumlarına bırakılabilir.

Madde 35.

Federal idare, sadece Anayasanın ve Anayasaya istinaden çıkartılan kanunların hususi olarak kendisine belirlediği konularda yetki sahibidir.

Topluluklar ve Bölgelerin her biri kendi ilgi alanlarında kanunda belirtilen şartlar ve hükümlere tabi olarak, diğer konularda yetki sahibidirler. Bu kanun 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyet oyuyla kabul edilmelidir.

Geçici hüküm.

Bu maddenin yürürlük tarihi ikinci fıkrada atıf yapılan kanunla belirlenir. Bu tarih, Anayasanın Üçüncü Başlığına eklenen, federal idarenin münhasır yetkilerini belirleyen yeni maddenin yürürlük tarihinden önce olamaz.

Madde 36.

Federal yasama yetkisi, Kral, Temsilciler Meclisi ve Senato tarafından müştereken kullanılır.

Madde 37.

Anayasayla düzenlendiği haliyle federal yürütme yetkisi Krala aittir.

Madde 38.

Her Topluluk, Anayasayla ya da Anayasaya istinaden çıkartılmış kanunlarda tanınmış yetkilere sahiptir.

Madde 39.

Kanun, kapsamında kurulan ve seçilmiş temsilcilerden oluşan bölgesel organlara, 30'uncu madde ile 127 ilâ 129'uncu maddeler arasında kalan maddelerde atıfta bulunulan istisnalar hariç belirlediği konularda bir kanunda belirtilen kapsam ve şekle uygun olarak yürütme yetkisi tanır. Bu kanunun 4'üncü maddesinin son fıkrasında belirtilen ekseriyet oyuyla kabul edilmelidir.

Madde 40.

Yargı yetkisi mahkemeler tarafından kullanılır.

Mahkemelerin kararları Kral adına uygulanır.

Madde 41.

Münhasıran bir belediyenin veya vilayetin menfaatlerini ilgilendiren konular, Anayasada düzenlenen esaslara göre belediye veya vilayet meclisleri tarafından kararlaştırılır.

Belediyenin menfaatlerini ilgilendiren konuları düzenleme yetkisi verilmiş belediye organlarının yetkileri, çalışma kuralları ve seçim yöntemleri 134'üncü maddede atıf yapılan tüzükle belirlenir.

Bu belediye organları nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde belediye meclisinin kararıyla kurulurlar. Üyeleri doğrudan seçimle göreve gelirler. 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyet oyuyla kabul edilen bir kanunun uygulanmasında diğer şartlar ve bu nitelikteki belediye organlarından hangilerinin kurulacağı hususu federal kanunla ya da 134'üncü maddede atıf yapılan tüzükte belirtilir.

Madde 134'de atıf yapılan federal kanun ve tüzük ancak, ilgili parlamentonun üye tam sayısının ekseriyetinin oylamada hazır bulunmuş olmaları şartıyla, kullanılan oyların üçte ikisinin çoğunluğuyla kabul edilebilir.

Belediyenin ya da vilayetin menfaatini ilgilendiren konular ilgili belediye veya vilayette halk oylamasına sunulabilir. Halk oylamasının tabi olacağı usuller ve düzenlemeler madde 134'de atıf yapılan tüzükle düzenlenir.

Kısım I.

Federal Meclisler Hakkında

Madde 42.

Parlamentonun her iki meclis üyeleri sadece onları seçenleri değil, halkın tamamını temsil ederler.

Madde 43.

§.1. Anayasanın belirlediği hallerle ilgili olarak, Parlamentonun her bir kanadının seçilmiş üyeleri, Felemenkçe konuşanlar ve Fransızca konuşanlar olmak üzere kanunda belirtilen yöntemle gruplara ayrılırlar.

§.2. 67'nci maddenin birinci fıkrasının, 1, 3, ve 6 numaralı bentlerinde belirtilen senatörler, Senatonun Felemenkçe konuşan senatörler grubunu oluştururlar. 67'nci maddenin birinci fıkrasının, 2, 4 ve 7 numaralı bentlerinde belirtilen senatörler, Senatonun Fransızca konuşan senatörler grubunu oluştururlar.

Madde 44.

Parlamentonun her iki meclisi de, daha önce Kral tarafından toplantıya çağrılmadıkça, her yıl Ekim ayının ilk Salı günü toplanırlar.

Parlamentonun her iki meclisi de bir yıl içerisinde en az kırk gün toplanmalıdır.

Parlamentonun oturumuna son verilmediği Kral tarafından ilân edilir.

Kral Parlamentonun her iki meclisini de olağanüstü gündemle toplantıya çağırma hakkına sahiptir.

Madde 45.

Kral, Parlamento kanatlarının toplantılarına ara verebilir. Ancak, bu ara bir aydan uzun olamayacağı gibi, Parlamento kanatlarının onayı olmaksızın aynı oturuma birden fazla kez ara verilemez.

Madde 46.

Kral, Temsilciler Meclisini ancak;

1. Federal Hükümetin güven isteğini üyelerinin salt çoğunluğuyla reddeder ve güven isteğinin reddedildiği tarihten itibaren üç gün içerisinde, Kral'a yeni bir Başbakan önermezse, ya da

2. Federal Hükümete ilişkin güvensizlik önermelerini üyelerinin salt çoğunluğuyla kabul eder ve aynı anda Krala üyelerinin salt çoğunluğu ile yeni bir Başbakan önermemiş ise feshedebilir.

Güven isteği ve güvensizlik önermeleri ancak Parlamento'ya sunulduktan kırksekiz saat sonra oylanabilir.

Kral ayrıca, Federal Hükümetin görevden istifa etmesi halinde, Temsilciler Meclisinin üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alacağı kararın kendisine sunulmasından sonra Temsilciler Meclisini feshedebilir.

Temsilciler Meclisinin feshi Senatonun feshini de icap ettirir.

Fesih işlemi, kırk gün içinde yeni seçimlerin düzenlenmesini ve iki ay içinde yeni meclislerin toplantıya çağırılması işlemi de içerir.

Madde 47.

Parlamentonun her iki meclisinin oturumları halka açıktır.

Ne var ki, Parlamentonun her bir kanadı başkanının ya da on üyenin talebiyle gizli oturum düzenleyebilir.

Meclis daha sonra aynı konuya ilişkin oturuma halka açık şekilde devam edilip edilmeyeceğini salt çoğunlukla kararlaştırabilir.

Madde 48.

Her bir meclis üyelerinin ya da yargıçların bu konuda ileri sürülebilecekleri her türlü itirazlarında yetki incelemesi yapmaya yetkilidir.

Madde 49.

Bir kimse aynı anda her iki meclise de üye olamaz.

Madde 50.

Kral tarafından bakanlık görevine atanmış ve bu atamayı kabul etmiş olan bir meclis üyesi Parlamenterlik sıfatını yitirir ve Kral tarafından bakanlık görevinden alındıktan sonra Parlamenterlik sıfatını yeniden kazanır. Bu üyeyle ilgili olarak ilgili mecliste yapılacak atamalara ilişkin esaslar kanunla belirlenir.

Madde 51.

Federal Hükümet tarafından bakanlık görevi dışında ücretli bir göreve atanmış ve bu atamayı kabul etmiş olan bir meclis üyesi Parlamenterlik sıfatını yitirir ve ancak yeniden seçildikten sonra Parlamenterlik sıfatını kazanır.

Madde 52.

Her meclis her oturumunda bir divan başkanı, başkan vekili atar ve divanını teşkil eder.

Madde 53.

Seçimler ve adaylıklara ilişkin meclislerin içtüzüklerinde belirlenen hükümler hariç, tüm kararlar kullanılan oyların salt çoğunluğuyla kabul edilir.

Oyların eşitliği halinde, önerge reddedilir.

Meclislerin hiç biri, üyelerinin salt çoğunluğu oylamada hazır bulunmadıkça karar alamaz.

Madde 54.

Özel çoğunluk gerektiren bütçe ve kanunlar hariç olmak üzere, bir dilsel grubun üyelerinin en az üçte ikisi tarafından imzalanmış ve raporun sunulmasından sonra ve halka açık oturumda yapılacak nihai oylama öncesi görüşme gündemine alınmış gerekçeli bir önergeyle, bir Hükümet Yasa Tasarısının ya da üyeler tarafından sunulmuş bir kanun teklifinin Topluluklar arası ilişkileri önemli ölçüde zedeleyeceği yönünde itirazda bulunulabilir.

Bu durumda, parlamenter işlem askıya alınır ve önerge bakanlar Kuruluna havale edilir. Bakanlar Kurulu otuz gün içinde önergeye ilişkin görüşünü bildirir ve ilgili meclisi bu görüşünü açıklamaya, ya da gerekirse, söz

konusu Hükümet Yasa Tasarısının veya üyeler tarafından sunulmuş bir kanun teklifinin değiştirildiğini duyurmaya davet eder.

Bu usul, bir dilsel grubun üyeleri tarafından aynı Hükümet Yasa Tasarısı veya üyeler tarafından sunulmuş bir kanun teklifi için sadece bir kez işletilebilir.

Madde 55.

Oylar; oturarak, ayakta veya ad okunarak kullanılır. Kanunlara ilişkin oylamalarda ise her zaman ad okunarak oy kullanılır. Adayların seçimi ve atamaları gizli oyla gerçekleştirilir.

Madde 56.

Meclislerin her biri gensoru hakkına sahiptir.

Madde 57.

Meclislere hitaben şahsen dilekçe sunmak yasaktır.

Her bir meclis kendisine hitaben sunulan dilekçeleri bakanlara gönderme hakkına sahiptir. Bakanlar, meclislerin talebi halinde, bu dilekçelerin içeriğini izah etmekle yükümlüdür.

Madde 58.

Hiçbir meclis üyesi, görevini yerine getirirken açıkladığı görüşlerinden ve kullandığı oylarından ötürü kovuşturulamaz ya da soruşturmaya tabi tutulamaz.

Madde 59.

Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali hariç, hiçbir meclis üyesi, bir oturum sırasında ve suçlarla ilgili konularda, üyesi olduğu meclisin izni olmaksızın, doğrudan doğruya mahkemeye havale edilemez ya da mahkeme önüne çıkartılamaz, ya da tutuklanamaz.

Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali hariç, hiçbir meclis üyesi aleyhine, bir oturum sırasında ve suçlarla ilgili konularda, ilgili hâkimin talebiyle Yargıtay Mahkemesinin Birinci Başkanının emri olmadıkça, hâkimin müdahalesini gerektiren cebri tedbirler uygulanamaz.

Bir önceki cümleye istinaden gerçekleştirilecek tüm arama veya müsadere işlemleri ancak ilgili Meclis Başkanının veya atadığı bir üyenin nezaretinde gerçekleştirilebilir.

Meclisin oturumda olduğu bir sırada sadece savcılık makamının yetkilileri ve yetkili memurlar bir meclis üyesi aleyhine ceza kovuşturması açabilirler.

İlgili meclis üyesi adli takibatın herhangi bir aşamasında, meclis oturumu sırasında ve suçlarla ilgili konularda, kovuşturmanın durdurulmasını üyesi olduğu meclisten talep edebilir. Bu kararın alınabilmesi için, ilgili meclis kullanılan oyların üçte ikisinin ekseriyetiyle talebi kabul etmelidir.

Üyesi olduğu meclis talep etmiş ise, bir meclis üyesinin tutukluluğu veya hakkında mahkemece yürütülen kovuşturma askıya alınır.

Madde 60.

Her meclis çalışmalarını ve yürütme yöntemini, kendi yaptığı içtüzük ile belirler.

Bölüm I.

Temsilciler Meclisi Hakkında

Madde 61.

Temsilciler Meclisi üyeleri onsekiz yaşını tamamlamış ve kanunda belirtilen seçimlere katılmayı engelleyici hallerden herhangi birine girmeyen vatandaşların doğrudan oyuyla seçilirler.

Her seçmen sadece tek bir oy hakkına sahiptir.

Madde 62.

Seçmen kitlesinin tertibi kanunla belirlenir.

Seçimler kanunun belirlediği nispi temsiliyet sistemine göre gerçekleştirilir.

Oy kullanmak mecburidir ve oylar gizli şekilde kullanılır. Oylar, kanunun belirlediği haller haricinde, mahalli olarak kullanılır.

Madde 63.

§.1. Temsilciler Meclisi yüzelli üyeden oluşur.

§.2. Her bir seçim çevresindeki koltuk sayısı, seçim çevresinde yaşayan kişilerin, Krallık nüfusunun yüzelli sayısına bölümü sonucu elde edilen federal katsayıya bölümü sonucu bulunan sayıya eşittir.

Geriye kalan koltuk sayısı, henüz temsil edilmeyen nüfusu en yüksek seçim bölgeleri arasında pay edilir.

§.3. Kral, Temsilciler Meclisi üyelerinin seçim çevreleri arasındaki dağılımına nispi temsiliyet esasına göre karar verir.

Her bir seçim çevresinde ikamet eden vatandaşların sayısı on yılda bir gerçekleştirilen nüfus sayımıyla, ya da kanunda belirtilen başka yollarla belirlenir. Sonuçlar Kral tarafından altı ay içerisinde ilân edilir.

Kral bu ilânın ardından üç ay içinde her bir seçim çevresine atanacak koltuk sayısını belirler.

Yeni koltuk dağılımı bir sonraki genel seçimlerden itibaren uygulanmaya başlanır.

§.4. Seçim çevreleri kanunla belirlenir. Seçme şartları ve seçimlerin esasları da bu kanunla belirlenir.

Madde 64.

Bir kişinin seçimlere katılabilmesi için;

1. Belçikalı olmalıdır;
2. Medeni ve siyasi haklarından yasalı olmamalıdır;
3. Yirmibir yaşından gün almış olmalıdır;
4. Belçika'da ikamet ediyor olmalıdır.

Seçimlere katılabilmek için başka bir şart aranmaz.

Madde 65.

Temsilciler Meclisi üyeleri dört yıllığına seçilirler.
Meclis seçimleri her dört yılda bir tekrarlanır.

Madde 66.

Temsilciler Meclisinin her bir üyesine yılda yirmi bin frank ödenek ödenir.

Temsilciler Meclisi üyeleri kamu makamlarınca işletilen, ya da imtiyaz hakkı tanınmış ulaşım araçlarıyla ulusal sınırlar içerisinde ücretsiz seyahat etme hakkına sahiptirler.

Temsilciler Meclisi Başkanına bu meclisin giderlerinde kullanılmak üzere yıllık ödenek tahsis edilebilir.

Temsilciler Meclisi oluşturmayı gerekli gördüğü emeklilik ikramiyesi ve emeklilik aylığı fonlarına katkı oluşturmak için, bu ödenekten yapılabilecek kesinti miktarını belirler.

Bölüm II.**Senato Hakkında****Madde 67.**

§.1. 72'nci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Senato yetmişbir senatörden oluşur. Bunların;

1. Yirmibeş'i, 61'inci madde hükümlerine göre Felemenk seçim çevresi tarafından;

2. Onbeş'i, 61'inci madde hükümlerine göre Fransız seçim çevresi tarafından seçilirler;

3. On'u, Felemenk Parlamentosu adıyla anılan Felemenk Topluluğu Parlamentosunun üyeleri arasından atanır;

4. On'u, Fransız Topluluğu Parlamentosu üyeleri arasından atanır;

5. Bir'i, Alman Topluluğu Parlamentosu üyeleri arasından atanır;

6. Altı'sı, 1 ve 3 numaralı bentlerde anılan senatörler tarafından atanır;

7. Dört'ü, 2 ve 4 numaralı bentlerde anılan senatörler tarafından atanır.

Birinci fıkra ile üç ilâ beşinci fıkralar arasında kalan fıkralarda anılan senatörlerden Parlamentolarında senatörlük sıfatını yitirmiş olanlar, Parlamentoların tamamında seçimler yenilenmiş ise ve yenilenen seçim Senato seçimleriyle aynı tarihe denk düşmemiş ise, yeni seçilen Parlamentoların ilk oturumunun açılışına kadar senatörlük görevlerini ifa etmeyi sürdürürler.

§.2. Fıkranın §.1, 3 ve 6 numaralı bentlerinde anılan senatörlerden en az bir tanesinin kanuni ikametgâhının seçildiği tarih itibariyle iki dilli Brüksel-Başkent bölgesinde bulunması gerekmektedir.

Fıkranın §.1, 2, 4 ve 7 numaralı bentlerinde anılan senatörlerden en az altı tanesinin kanuni ikametgâhının seçildikleri tarih itibariyle iki dilli Brüksel-Başkent bölgesinde bulunması gerekmektedir. §.1. fıkranın 2 numaralı bendinde anılan senatörlerden en az dördünün kanuni ikametgâhı seçildikleri tarih itibariyle iki dilli Brüksel-Başkent bölgesinde bulunmuyorsa, §.1. fıkranın 4 numaralı bendinde anılan senatörlerden en az ikisinin kanuni ikametgâhı seçildikleri tarih itibariyle iki dilli Brüksel-Başkent bölgesinde bulunmalıdır.

Madde 68.

§.1. 67'nci maddenin §.1 fıkrasının 1, 2, 3, 4, 6 ve 7 numaralı bentlerinde anılan senatörlerin toplamı, kanunun belirlediği nispi temsiliyet sistemine uygun olarak, 67'nci maddenin §.1. fıkrasının 1 ve 2 numaralı bentlerinde anılan senatörlerin seçiminde elde edilen kullanılan oy listeleri esas alınarak, her bir dil grubu arasında taksim edilir.

67'nci maddenin §.1. fıkrasının 3 ve 4 numaralı bentlerinde anılan senatörlerin atanması için, Felemenk Topluluğu Parlamentosunda ya da duruma göre Fransız Topluluğu Parlamentosunda bu listeye dayalı olarak yeterli sayıda senatörün seçilmiş olması şartıyla sadece, 67'nci maddenin §.1. fıkrasının 1 ve 2 numaralı bentlerinde anılan senatörlerden en az birinin seçildiği listeler esas alınır.

67'nci maddenin §.1. fıkrasının 6 ve 7 numaralı bentlerinde anılan senatörlerin atanması için, sadece, 67'nci maddenin §.1. fıkrasının 1 ve 2 numaralı bentlerinde anılan senatörlerden en az birinin seçildiği listeler esas alınır.

§.2. 67'nci maddenin §.1. fıkrasının 1 ve 2 numaralı bentlerinde anılan senatörlerin seçilmesi için oy kullanmak mecburidir ve oylar gizli şekilde kullanılır.

§.3. 67'nci maddenin §.1. fıkrasının 1 ve 2 numaralı bentlerinde anılan senatörlerin seçiminde, seçim çevreleri ve seçim çevrelerinin tertibi kanunla belirlenir. Seçmenlik için aranan şartların yanı sıra seçimlerin esasları da bu kanunla belirlenir.

Topluluk Parlamentolarının her birinin kendi yetki alanlarına giren konularda 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edecekleri bir oyla düzenlenecek detaylı kurallar hariç, 67'nci maddenin §.1. fıkrasının 3 ila 5 numaralı bentleri arasında kalan bentlerde anılan senatörlerin atanmasına ilişkin kurallar kanunla belirlenir.

67'nci maddenin §.1. fıkrasının 5 numaralı bendinde anılan senatör Almanca Konuşanlar Topluluğu tarafından salt çoğunlukla atanır.

67'nci maddenin §.1. fıkrasının 6 ve 7 numaralı bentlerinde anılan senatörlerin atanmasına ilişkin kurallar kanunla belirlenir.

Madde 69.

Bir senatör olarak seçilebilmek, ya da atanabilmek için bir kimse:

1. Belçikalı olmalıdır;
2. Medeni ve siyasal haklarından yasaklı olmamalıdır;

3. Yirmibir yaşından gün almış olmalıdır;
4. Belçika'da ikamet ediyor olmalıdır.

Madde 70.

67'nci maddenin §.1. fıkrasının 1 ve 2 numaralı bentlerinde anılan senatörler dört yıl süreyle seçilirler. 67'nci maddenin §.1. fıkrasının 6 ve 7 numaralı bentlerinde anılan senatörler dört yıl süreyle atanırlar. Senato seçimleri her dört yılda bir yenilenir.

67'nci maddenin §.1. fıkrasının 1 ve 2 numaralı bentlerinde anılan senatörlerin seçimi Temsilciler Meclisinin seçimiyle aynı tarihte gerçekleştirilir.

Madde 71.

Senatörler maaş almazlar.

Ancak, masraflarını geri alma hakkına sahiptirler. İade edilecek masraf tutarı yıllık dört bin frankla sınırlıdır.

Senatörler kamu makamlarınca işletilen, ya da imtiyaz hakkı tanınmış ulaşım araçlarıyla ulusal sınırlar içerisinde ücretsiz seyahat etme hakkına sahiptirler.

Madde 72.

Kralın çocukları, yoksa, Hanedanın tahtın varisleri olan kanadından Belçika kökenli olanların çocukları kanunen onsekiz yaşından itibaren senatörlerdir.

Yirmibir yaşına kadar oylamalara katılamazlar. Karar yeter sayısı için aranan nisap sayılırken hesaba katılmazlar.

Madde 73.

Temsilciler Meclisinin oturumda bulunmadığı bir anda gerçekleştirilen tüm Senato toplantıları geçersiz ve hükümsüzdür.

Kısım II.

Federal Yasama Yetkisi Hakkında

Madde 74.

36'ncı madde hükümlerinden ayrı olarak, federal yasama yetkisi aşağıda belirtilen konularda Kral ve Temsilciler Meclisi tarafından müştereken icra edilir;

1. Vatandaşlık hakkının tanınması;
2. Kral'ın bakanlarının medeni ve cezai sorumluluklarıyla ilgili kanunlar;
3. 174'üncü maddenin ilk fıkrasının ikinci cümlesi hükümleri saklı kalmak koşuluyla, devlet bütçeleri ve hesapları;
4. Askerî kotaların belirlenmesi.

Madde 75.

Federal yasama erkinin her bir organı mevzuat teklifinde bulunabilir.

77'nci maddede belirtilen konular hariç, Kral'ın girişimiyle meclislere sunulan Yasa Tasarıları görüşülmek üzere öncelikle Temsilciler Meclisinin daha sonra Senatonun gündemine alınır.

Kral'ın girişimiyle meclislere sunulan antlaşmaların onanmasına ilişkin Yasa Tasarıları görüşülmek üzere öncelikle Senatonun daha sonra Temsilciler Meclisinin gündemine alınır.

Madde 76.

Bir Yasa Tasarısı ancak madde madde oylandıktan sonra bir meclis tarafından kabul edilebilir.

Meclisler maddeleri ve teklif edilen değişiklikleri değiştirme ve ayırma hakkına sahiptirler.

Madde 77.

Temsilciler Meclisi ve Senato aşağıda sayılan konularda eşit derecede yetkilidir;

1. Belirleyecekleri anayasa hükümlerinin değiştirilmesi ve bu anayasa değişikliğiyle ilgili olarak değişiklikler yapmanın gerekli olduğunu beyan etmek;

2. Anayasa gereği olarak her iki yasama meclisi tarafından kararlaştırılması gereken konular;

3. Madde 5, 39, 43, 50, 68, 71, 77, 82, 115, 117, 118, 121, 123, 127 ila 131, 135 ila 137, 140 ila 143, 145, 146, 163, 165, 166, 167'nci maddenin §.1. fıkrasının 3 numaralı bendi, §.4. ve §.5. fıkrası, 169 ve 170'inci maddenin §.2. fıkrasının 2 numaralı bendi ile §.3. ve §.4. fıkrasının 2 numaralı bendi ve 175 ila 177'nci maddeler arasında kalan hükümlerde anılan kanunların yanı sıra yukarıda belirtilen bu kanunların ve hükümlerin yürütülmesi için çıkartılan kanunlar;

4. 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle yasalaştırılacak kanunların yanı sıra bu kanunların yürütülmesi için çıkartılan kanunlar;

5. 34'üncü maddede anılan kanunlar;

6. Antlaşmaları onaylayan kanunlar;

7. Uluslararası veya uluslar ötesi yükümlülüklerin yerine getirilmesini teminat altına alan, 169'uncu madde uyarınca çıkartılan kanunlar;

8. Danıştay ile ilgili kanunlar;

9. Mahkemelerin teşkilatlandırılması;

10. Devlet, Topluluklar ve Bölgeler arası işbirliği anlaşmalarını onaylayan kanunlar.

4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilmiş bir kanunda Temsilciler Meclisi ve Senato eşit derecede yetki olduğu diğer kanunlar da belirtilebilir

Madde 78.

74 ve 77'nci maddede belirtilenlerin haricindeki diğer alanları düzenleyen, Temsilciler Meclisi tarafından kabul edilmiş Yasa Tasarıları Senatoya gönderilir.

Senato, en az onbeş senatörün talebiyle Yasa Tasarılarını inceler. Bu talep Yasa Tasarısının alındığı tarihten itibaren onbeş gün içinde yapılır.

Senato azami altmış gün içinde;

– Yasa Tasarısı üzerinde herhangi bir değişiklik yapmamaya karar verebilir;

– Yasa Tasarısını değiştirttikten sonra kabul edebilir.

Senato belirlenen süre içinde Yasa Tasarısı hakkındaki kararını açıklamaz, ya da Yasa Tasarısını değiştirmeme kararını Temsilciler Meclisine bildirirse, Yasa Tasarısı Temsilciler Meclisi tarafından Kral'a sunulur.

Yasa Tasarısı tadil edilmişse, Senato bunu Temsilciler Meclisine gönderir. Senatonun gerçekleştirdiği değişiklikleri kabul etme, ya da kısmen veya tamamen reddetme hususunda nihai karar Temsilciler Meclisine aittir.

Madde 79.

Temsilciler Meclisi, 78'inci maddenin son fıkrasında anılan inceleme sırasında yeni değişikliği kabul ederse bu Yasa Tasarısı karar için Senatoya iade edilir. Senato azami onbeş gün içinde;

– Yasa Tasarısını Temsilciler Meclisi tarafından tadil edilmiş haliyle kabul etmeyi kararlaştırabilir;

– Yasa Tasarısını daha da değiştirdikten sonra kabul edebilir.

Senato belirlenen süre içinde Yasa Tasarısı hakkındaki kararını açıklamaz, ya da Yasa Tasarısını Temsilciler Meclisi tarafından kabul edilmiş haliyle kabul ettiğini Temsilciler Meclisine bildirirse, Yasa Tasarısı Temsilciler Meclisi tarafından Kral'a sunulur.

Yasa Tasarısı daha da değiştirilmişse, Senato bunu Temsilciler Meclisine gönderir. Senatonun gerçekleştirdiği değişiklikleri kabul etme, ya da üzerinde değişiklik yapma hususunda nihai karar Temsilciler Meclisine aittir.

Madde 80.

78'inci maddede belirtilen bir Yasa Tasarısı meclisin görüşme gündemine alınmışsa ve Federal Hükümet taslağının aciliyetle görüşülmesini talep etmişse, 82'nci maddede belirtilen Parlamento danışma komisyonu Senatoya karar vermesi için mühlet belirler.

Komisyon anlaşmaya varamazsa, Senatoya Yasa Tasarısını gündeme almak için tanınan mühlet yedi güne indirilir ve Yasa Tasarısının incelenmesi için 78'inci maddenin üçüncü fıkrasında öngörülen mühlet otuz güne indirilir.

Madde 81.

Senato, kanun teklifi verme yetkisi gereğince, bir meclis üyesi tarafından 78'inci maddede belirtilen konularla ilgili olarak sunulan Kanun Tasarısını Temsilciler Meclisine sunar.

Meclis, Yasa Tasarısını reddederek, ya da kabul ederek, azami altmış gün içinde nihai kararını vermelidir.

Meclis Yasa Tasarısını değiştirirse, bunu Senatoya iade eder. Senato, 79'uncu maddede belirtilen kurallara göre bu Yasa Tasarısını görüşür.

79'uncu maddenin üçüncü fıkrası uygulanacak ise, meclis onbeş gün içerisinde nihai kararını verir.

Meclis ikinci ve dördüncü fıkralarda belirtilen mühletler içinde bir karara varamazsa, 82'nci maddede belirtilen Parlamento danışma komisyonu onbeş gün içinde toplanır ve meclise karar vermesi için mühlet belirler.

Komisyon anlaşmaya varamazsa, meclis altmış gün içinde karar alır.

Madde 82.

Temsilciler Meclisi ve Senatolarda eşit sayıda üyeden oluşan bir Parlamento danışma komisyonu, Parlamentonun iki meclisi arasında ortaya çıkan yetki konusundaki ihtilafları çözümler ve 78 ve 81'inci maddelerde belirtilen inceleme sürelerini herhangi bir anda karşılıklı mutabakatla uzatır.

Komisyonu oluşturan iki grup arasında oy çoğunluğu mevcut değilse, komisyon üye sayısının üçte iki ekseriyetiyle karar alır.

Komisyonun tertibi ve çalışma esaslarının yanı sıra 78 ila 81'inci maddeler arasında kalan maddelerde belirtilen mühleti hesaplama yöntemi kanunla belirlenir.

Madde 83.

Meclis üyeleri tarafından sunulan Yasa Tasarıları ile Hükümet Yasa Tasarılarının her birinde Yasa Tasarısının, madde 74, 77 ya da 78'de belirtilen konulardan hangisiyle ilgili olduğu belirtilir.

Madde 84.

Kanunları yorumlama yetkisi sadece kanunla tanınabilir.

Kısım III.

Kral ve Federal Hükümet Hakkında

Bölüm I.

Kral Hakkında

Madde 85.

Kral'ın anayasal yetkileri; doğrudan doğruya ve doğal olarak Majesteleri Saxe-Coburg'lu Leopold, George, Christian, Frederick'in sahil nesebinden olma ilk evladına intikal eder.

Birinci fıkrada belirtilen fürudan olan ve Kral'ın, ya da onun yokluğunda, Anayasada belirtilen hallerde Kral'ın yetkilerini kullananların rızası dışında evlenen kişi Taht'taki haklarını kaybeder.

Ne var ki, bu hak, sadece her iki meclisin de onayıyla Kral tarafından, ya da onun yokluğunda, Anayasada belirtilen hallerde Kral'ın yetkilerini kullananlar tarafından iade edilebilir.

Madde 86.

Majesteleri Saxe-Coburg'lu Leopold, George, Christian, Frederick'in soyundan gelen kimsenin bulunmaması halinde, Kral, meclislerin onayıyla, 87'nci maddede belirtilen usule uygun olarak halefini atar.

Yukarıda belirtilen usule uygun olarak bir atama yapılmazsa, taht boş addedilir.

Madde 87.

Kral; her iki meclisin de onayı olmaksızın aynı zamanda bir başka devletin daha başkanı olamaz.

Meclislerden hiç biri üye tam sayısının üçte ikisinin katılımı olmaksızın bu konuyu görüşemez ve bu konuyla ilgili karar ancak kullanılan oyların en az üçte ikisinin ekseriyetiyle alınabilir.

Madde 88.

Kral şahsi dokunulmazlığa sahiptir. Bakanlar hesap vermekle yükümlüdür.

Madde 89.

Her hükümdarlık dönemi için hükümdarlık tahsisatı kanunla belirlenir.

Madde 90.

Kral'ın vefatı üzerine, meclisler, Kral'ın vefatının üzerinden en geç on gün içinde çağrı yapılmaksızın toplanır. Meclisler daha önce feshedilmişse ve fesih işlemi meclislerin Kral'ın vefatını takiben on günden daha sonra toplanmalarını gerektiriyorsa, meclislerin sabık üyeleri yerlerini alacak yeni üyeler toplanıncaya kadar görevlerinin başına geçerler.

Kral'ın vefatından halefinin, ya da Naibinin ant içerek göreve geleceği tarihe kadar olan süre içinde, Kral'ın anayasal yetkileri Belçika halkı adına Bakanlar Kurulu tarafından ve onların sorumluluğunda icra edilir.

Madde 91.

Kral, onsekiz yaşını doldurduğunda rüştünü kazanır.

Kral ancak bileşik oturumla toplanmış meclisler önünde aşağıda belirtilen andı içtikten sonra tahta çıkabilir;

“Belçika halkının Anayasasına ve kanunlarına uymaya, ülkenin bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü korumaya ant içerim.”

Madde 92.

Kral vefat ettikten sonra yerine geçecek varisi henüz reşit değil ise, bir Naip veya Vasi atamak üzere her iki meclis birleşik meclis olarak toplanır.

Madde 93.

Kral görevine devam edemeyeceğine karar verirse, bakanlar, bu kifayetsizliği beyan ettirdikten sonra, derhal her iki meclisi de toplantıya çağırırlar. Naip ve Vasisi meclisler tarafından müştereken atanır.

Madde 94.

Sadece tek bir kişi Naip olarak atanabilir.

Naip ancak 91'inci maddede belirtilen andı içtikten sonra göreve başlayabilir.

Madde 95.

Taht boş ise, meclisler, tek bir meclis olarak toplanarak, bütünüyle yeni seçilen meclislerin ilk toplantısına kadar geçici olarak bir Naip atarlar. Bu toplantı iki ay içinde gerçekleşir. Tek bir meclis olarak toplanan yeni meclisler bu boşluğu doldurur.

Bölüm II.

Federal Hükümet Hakkında

Madde 96.

Kral, bakanlarını atar ve görevden azleder.

Temsilciler Meclisi üyelerinin salt çoğunluğuyla güvensizlik oyu verir ve Kral'a yeni Başbakanı teklif eder, ya da güvenoyu önergesini reddettikten sonra üç gün içinde Kral'a yeni Başbakanı teklif ederse, Federal Hükümet Kral'a istifasını sunar. Kral kendisine teklif edilen kişiyi yeni Başbakan olarak atar. Yeni Başbakan ve yeni Federal Hükümet ant içtikten sonra göreve başlar.

Madde 97.

Sadece Belçikalılar bakan olabilirler.

Madde 98.

Kraliyet ailesinin hiçbir üyesi bakan olamaz.

Madde 99.

Bakanlar Kurulu azami onbeş üyeden oluşur.

Muhtemel olarak Başbakan istisna olmak üzere, Bakanlar Kurulu, eşit sayıda Felemenkçe konuşan ve Fransızca konuşan üyelerden oluşur.

Madde 100.

Bakanlar her iki meclise de girebilirler ve her talep ettiklerinde görüşlerini meclise sunabilirler.

Temsilciler Meclisi bakanların toplantıya katılmalarını talep edebilir. Senato, 77'nci maddede anılan bir hükümet ya da meclis üyesinin vereceği Yasa Tasarısının, ya da 78'inci maddede anılan bir Hükümet Yasa Tasarısının görüşülmesi, ya da 56'ncı maddede belirtilen gensoru hakkının icrası için bakanların toplantıya katılmalarını talep edebilir.

Madde 101.

Bakanlar Temsilciler Meclisine karşı sorumludurlar.

Hiçbir bakan, görevini yerine getirirken açıkladığı görüşlerinden ötürü kovuşturulamazlar ya da soruşturmaya tabi tutulamaz.

Madde 102.

Hiçbir şart altında, Kral'ın yazılı veya sözlü emriyle bir bakan hesap verme yükümlülüğünden ibra edilemez.

Madde 103.

Bakanlar, görevlerini yürütürken kendilerine isnat olunan suçlar için münhasıran istinaf mahkemesi tarafından yargılanırlar. Bakanların görevleri dışında kendilerine isnat olunan ve bunlar sebebiyle görevlerini yürüttükleri sırada yargılandıkları suçlar için de aynı kural geçerlidir. 59'uncu madde ya da duruma göre 120'nci madde hükümleri uygulanmaz.

Kovuşturma ve yargılanma aşamalarının her ikisi için de, bakanlar aleyhine yürütülecek adli takibatın şekli kanunla belirlenir.

Yargı yetkisine haiz umumi heyet niteliğindeki istinaf mahkemesi ve bunun bileşimi kanunla belirlenir. İstinaf mahkemesinin kararları Yüksek Mahkeme genel kurulu nezdinde temyiz edilebilir. Yüksek mahkemenin genel kurulu davayı esastan incelemeyiz.

Sadece yetkili istinaf mahkemesi savcısı bir bakan aleyhine ceza davası başlatabilir ve yürütebilir.

İlgili bakanı belirli bir mahkemeye havale edebilmek, ya da tahliye edebilmek, doğrudan istinaf mahkemesine celp edebilmek ve suçüstü halleri hariç, tutuklayabilmek için Temsilciler Meclisinin izni gerekmektedir.

103 ve 125'inci maddelerin her ikisinin de uygulanacağı hallerde izlenecek usul kanunla belirlenir.

Yukarıdaki birinci fıkra hükmü uyarınca mahkûm edilen bir bakanın cezası ancak Temsilciler Meclisinin talebiyle kısmen veya tamamen iptal edilebilir/indirilir (gras).

Mağdur tarafların hangi hallerde ve hangi kurallara göre hukuk davası açabilecekleri kanunla belirlenir.

Geçici hüküm.

Ön adli soruşturma konusu olan fiiller, ya da bu maddenin uygulanması için çıkartılan kanunun yürürlük tarihinden önce başlatılan adli takibatlar için mevcut madde hükmü uygulanmaz.

Böyle bir durumda şu hüküm uygulanır: Temsilciler Meclisi bakanları itham edebilir ve Yüksek Mahkemeye sevk edebilir. Bakanlar, ceza kanunlarında belirtilen davalar ve bu kanunların öngördüğü cezalarla ilgili olarak sadece bu mahkemenin genel kurulu tarafından yargılanabilirler. Anayasanın 103'üncü maddesinin geçici ve kısmen uygulanması hakkında 17 Aralık 1996 tarihli Kanunun bu davalarda uygulanmasına devam edilir.

Madde 104.

Federal Devlet Sekreterleri Kral tarafından atanır ve görevden alınırlar.

Bunlar Federal Hükümetin üyeleridir. Bakanlar Kurulunda yer almazlar. Bunlar bakanların vekilleridirler.

Görevleri ve karşı imza hakkını kullanabilecekleri süreler Kral tarafından belirlenir.

90'ıncı maddenin ikinci fıkrası ile 93 ve 99'uncu maddeler istisna olarak, bakanlarla ilgili Anayasa hükümleri aynı şekilde Federal Devlet Sekreterleri için de geçerlidir.

Bölüm III.**Sorumluluklar Hakkında****Madde 105.**

Kral; Anayasa ve Anayasaya istinaden çıkartılmış özel kanunlar ile resmi olarak kendisine verilen yetkiler haricinde başka bir yetkiye sahip değildir.

Madde 106.

Kral'ın hiçbir işlemi bir bakanın karşı imzası olmaksızın yürürlüğe girmez. Bakan, karşı imzasıyla bu işlemin sorumluluğunu üstlenir.

Madde 107.

Kral, ordudaki rütbeleri bahşeder.

Kral, kanunla belirlenen istisnalar hariç olmak üzere, Devletin genel ve dışişlerinin idaresini yürüten kadrolarında görev yapacak devlet memurlarını atar.

Kral ancak özel yasal hükümler gereğince diğer kadrolara atamalar yapar.

Madde 108.

Kral, kanunların yürürlüğünü durdurma veya yürürlük bakımından muafiyetler tanıma yetkisi olmaksızın, kanunların yürürlüğü için gerekli olan kararnameleri ve yönetmelikleri çıkartır.

Madde 109.

Kanunlar Kral tarafından onaylanır ve ilan edilir.

Madde 110.

Bakanlar ile Topluluk ve Bölge Hükümetlerinin üyeleri hakkında daha önce verilmiş olan hükümler hariç olmak üzere, hâkimler tarafından verilen cezaları ortadan kaldırma veya indirme yetkisi Kral'a aittir.

Madde 111.

Kral, İstinaf Mahkemesi tarafından mahkûm edilen bakanları ve Topluluk ya da Bölgesel Hükümet üyelerini ancak Temsilciler Meclisinin ve ilgili konseyin istemi üzerine affedebilir.

Madde 112.

Kral, kanunları yürütürken para basabilir.

Madde 113.

Kral, herhangi bir ayrıcalık tanımaksızın asalet unvanları bahşedebilir.

Madde 114.

Kral, kanunda belirtilen kuralları dikkate alarak askeri emirler verebilir.

Kısım IV.

Topluluklar ve Bölgeler Hakkında

Bölüm I.

Topluluk

I. Alt Bölüm

Topluluk ve Bölge Parlamentoları Hakkında

Madde 115.

§.1. Felemenk Parlamentosu adıyla anılan bir Parlamento ve Fransız Topluğu Parlamentosu bulunmaktadır. Bu Parlamentoların tertibi ve çalışma esasları 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilmiş bir kanunla düzenlenir.

Almanca Konuşanlar Topluluğu Parlamentosu bulunmaktadır. Bu parlamentonun tertibi ve çalışma esasları kanunla düzenlenir.

§.2. 137'nci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 39'uncu maddede anılan bölgesel organlara her Bölgenin Parlamentosu da dâhildir.

Madde 116.

§.1. Topluluk ve Bölge Parlamentoları seçilmiş temsilcilerden oluşur.

§.2. Her bir Topluluk Parlamentosu doğrudan doğruya ilgili Topluluk Parlamentosuna ya da Bölge Parlamentosuna seçilmiş üyelerden oluşur.

137'nci madde hükümlerinin uygulanacağı haller haricinde, her bir Bölge Parlamentosu, ilgili Bölge Parlamentosu ya da Topluluk Parlamentosuna seçilmiş üyelerden oluşur.

Madde 117.

Topluluk ve Bölge Parlamentoları üyeleri beş yıl süreyle seçilirler. Topluluk ve Bölge Parlamentoları her beş yılda bir tümüyle yeniden seçilirler.

4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilmiş kanunda aksine bir hüküm yer almadıkça, Topluluk ve Bölge Parlamentosu seçimleri Avrupa Parlamentosu seçimleriyle aynı tarihte yapılır.

Madde 118.

§.1. 116'nci maddenin ikinci fıkrasında anılan seçimler ve Topluluk ve Bölge Parlamentolarının tertibi ve çalışma esasları kanunla düzenlenir. Almanca

Konuşanlar Topluluğu Parlamentosu hariç olmak üzere, bu kanun 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilir.

Ş.2. Felemenk Topluluğu Parlamentosu, Fransız Topluluğu Parlamentosu ve Valon Bölgesi Parlamentosunun seçimleri, tertibi ve çalışma esaslarına ilişkin hangi hususların kanunla düzenleneceği 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilmiş bir kanunda belirtilir. Her bir Parlamantonun kendi düzenleme yetkisinde olan hususlar duruma göre 134'üncü maddede anılan bir federal kanunla ya da bir tüzükle düzenlenir.

Federal kanun ve tüzükler, ilgili Parlamento üyelerinin ekseriyetinin katıldığı bir oylamada kullanılan oyların üçte ikisinin çoğunluğuyla kabul edilir.

Madde 118. mükerrer.

2 ve 3'üncü maddelerde anılan Topluluk ve Bölge Parlamento üyeleri kamu makamlarınca işletilen, ya da imtiyaz hakkı tanınmış ulaşım araçlarıyla ulusal sınırlar içerisinde ücretsiz seyahat etme hakkına sahiptirler.

Madde 119.

Bir Topluluk ya da Bölge Parlamentosu üyesi aynı zamanda Temsilciler Meclisi üyesi olamaz. Ayrıca, bu üye 67'nci maddenin birinci fıkrasının 1, 2, 6 ve 7 numaralı bentlerinde anılan senatörlerden de olamaz.

Madde 120.

Topluluk ve Bölge Parlamento üyeleri 58 ve 59'uncu maddelerde belirtilen dokunulmazlık haklarına sahiptirler.

II. Alt Bölüm

Topluluk ve Bölge Hükümetleri Hakkında

Madde 121.

Ş.1. Felemenk Topluluğu Hükümeti ve Fransız Topluğu Hükümeti bulunmaktadır. Bu hükümetlerin tertibi ve çalışma esasları 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilmiş bir kanunla düzenlenir.

Almanca Konuşanlar Topluluğunun Hükümeti bulunmaktadır. Bu hükümetin tertibi ve çalışma esasları kanunla düzenlenir.

Ş.2. 137'nci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 39'uncu maddede anılan bölgesel organlara her Bölgenin Hükümeti de dâhildir.

Madde 122.

Topluluk ve Bölge Hükümeti üyeleri Parlamentolar tarafından seçilirler.

Madde 123.

Ş.1. Topluluk ve Bölge Hükümetlerinin tertibi ve çalışma esasları kanunla düzenlenir. Almanca Konuşanlar Topluluğu Hükümeti hariç olmak üzere, bu kanun 4'üncü Maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilir.

Ş.2. Felemenk Topluluğu Hükümeti, Fransız Topluluğu Hükümeti ve Valon Bölgesi Hükümetinin tertibi ve çalışma esaslarına ilişkin hangi hususların

kanunla düzenleneceği 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilmiş bir kanunda belirtilir. Her bir Parlamentonun kendi düzenleme yetkisinde olan hususlar duruma göre 134'üncü maddede anılan bir federal kanunla ya da bir tüzükle düzenlenir. 134'üncü maddede anılan bu federal kanun ve tüzükler, ilgili Parlamentonun üyelerinin ekseriyetinin katıldığı bir oylamada kullanılan oyların üçte ikisinin çoğunluğuyla kabul edilir.

Madde 124.

Hiçbir Topluluk ve Bölge Hükümeti üyesi, görevini yerine getirirken açıkladığı görüşlerinden ve kullandığı oylarından ötürü kovuşturulamaz ya da soruşturmaya tabi tutulamaz.

Madde 125.

Topluluk ve Bölge Hükümetlerinin üyeleri, görevlerini yürütürken kendilerine isnat olunan suçlar için münhasıran istinaf mahkemesi tarafından yargılanırlar.

Topluluk ve Bölge Hükümetlerinin üyelerinin görevleri dışında kendilerine isnat olunan ve bunlar sebebiyle görevlerini yürüttükleri sırada yargılandıkları suçlar için de aynı kural geçerlidir. 59'uncu madde ya da duruma göre 120'nci madde hükümleri uygulanmaz.

Kovuşturma ve yargılanma aşamalarının her ikisi için de, bunlar aleyhine yürütülecek adli takibatın şekli kanunla belirlenir.

Yargı yetkisini haiz umumi heyet niteliğindeki istinaf mahkemesi ve bunun bileşimi kanunla belirlenir. İstinaf mahkemesinin kararları Yüksek Mahkeme genel kurulu nezdinde temyiz edilebilir. Yüksek Mahkemenin genel kurulu davayı esastan incelemeyebilir.

Sadece yetkili istinaf mahkemesi savcısı bir Topluluk ve Bölge Hükümeti üyesinin aleyhine ceza davası başlatabilir ve yürütebilir.

İlgili üyeyi belirli bir mahkemeye havale edebilmek, ya da tahliye edebilmek, doğrudan istinaf mahkemesine celp edebilmek ve suçüstü halleri hariç, tutuklayabilmek için Topluluk ya da Bölge Parlamentosunun izni gerekmektedir.

103 ve 125'inci maddelerin her ikisinin de uygulanacağı hallerde ve 125'inci maddenin iki kez uygulanacağı hallerde izlenecek usul kanunla belirlenir.

Yukarıda birinci fıkra uyarınca mahkûm edilen bir Topluluk ya da Bölge Hükümetinin üyesinin cezası ancak bir Topluluk ya da Bölge Parlamentosunun istemiyle iptal edilebilir/indirilir (gras).

Mağdur tarafların hangi hallerde ve hangi kurallara göre hukuk davası açabilecekleri kanunla belirlenir.

Bu maddede anılan kanunlar 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilmelidir.

Geçici hüküm.

Ön adli soruşturma konusu olan fiiller, ya da bu maddenin uygulanması için çıkartılan kanunun yürürlük tarihinden önce başlatılan adli takibatlar için mevcut madde hükmü uygulanmaz.

Böyle bir durumda şu hüküm uygulanır: Topluluk veya Bölge Parlamentoları kendi hükümetlerinin üyelerini itham edebilir ve Yüksek Mahkemeye sevk edebilir. Üyeler, ceza kanunlarında belirtilen davalar ve bu kanunların öngördüğü cezalarla ilgili olarak sadece bu mahkemenin genel kurulu tarafından yargılanabilirler. Anayasanın 125'inci maddesinin geçici ve kısmen uygulanması hakkında 28 Şubat 1997 tarihli Kanunun bu davalarda uygulanmasına devam edilir.

Madde 126.

Topluluk ve Bölge Hükümetleri üyeleriyle ilgili Anayasa hükümlerinin yanı sıra 125'inci maddenin son fıkrasının uygulanmasına ilişkin esasları düzenleyen uygulama kanununun hükümleri Bölgesel Devlet Sekreterleri için de aynı şekilde uygulanır.

Bölüm II.

Sorumluluklar

I. Alt Bölüm

Toplulukların Sorumlulukları

Madde 127.

§.1. Felemenk ve Fransız Toplulukları Parlamentoları her biri kendi yetki sınırları çerçevesinde federal kanunlar marifetiyle;

1. Kültürel alanlarda;
2. Aşağıda sayılan konular hariç eğitim alanında;
  - a) Zorunlu eğitimin başlangıç ve bitiş sürelerinin belirlenmesi;
  - b) Asgari diploma alma şartları;
  - c) Emeklilik planı;

3. Topluluklar arasında işbirliğinin yanı sıra 1 ve 2 numaralı bentlerde belirtilen alanlarda antlaşmalar yapmak dâhil uluslararası işbirliği alanında, düzenlemeler yaparlar.

1 numaralı bentte anılan kültürel alanların neler olduğu ve 3 numaralı bentte anılan işbirliğinin hangi şekilde yapılacağı ve ayrıca 3 numaralı bentte anılan antlaşmaların yapılmasına ilişkin özel düzenlemeler, 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilmiş bir kanunla düzenlenir.

§.2. Federal kanunlar, sırasıyla Felemenkçe Konuşulan ve Fransızca Konuşulan Bölgelerin yanı sıra, faaliyetleri sebebiyle münhasıran anılan Topluluklardan birine ait olduğu kabul edilmesi gereken, çift dilli Brüksel-Başkent Bölgesinde kurulmuş diğer kurumlar nezdinde kanun hükmündedirler.

Madde 128.

§.1. Felemenk ve Fransız Toplulukları Parlamentoları her biri kendi yetki sınırları çerçevesinde federal kanunlar marifetiyle kişisel alanların yanı sıra, antlaşmalar yapmak dâhil topluluklar ve uluslararası örgütler arasındaki işbirliğini ilgilendiren alanlarda da düzenlemeler yaparlar.

Bu kişisel alanların neler olduğu ve bu işbirliğinin hangi şekilde yapılacağı ve ayrıca bu antlaşmaların yapılmasına ilişkin özel düzenlemeler, 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilmiş bir kanunla düzenlenir.

§.2. 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilmiş kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, Federal kanunlar, faaliyetleri sebebiyle münhasıran anılan Topluluklardan birine ait olduğu kabul edilmesi gereken, çift dilli Brüksel-Başkent Bölgesinde kurulmuş kurumlarla ilgili olarak sırasıyla Felemenkçe Konuşulan ve Fransızca Konuşulan Bölgelerde kanun hükmündedirler.

Madde 129.

§.1. Felemenk ve Fransız Toplulukları Parlamentoları her biri kendi yetki sınırları çerçevesinde, federal yasama organının yetkisine giren alanlar hariç, federal kanunlar marifetiyle;

1. İdari konularla ilgili olarak;
2. Kamu makamlarınca kurulmuş, desteklenen veya tanınan kurumlardaki eğitim hizmetleriyle ilgili olarak;
3. İşveren ve çalışanlar arası sosyal ilişkiler ve kanun ve yönetmeliklerin gerektirdiği şirket yönergeleri ve belgeleriyle ilgili olarak, düzenlemeler yaparlar.

§.2. Aşağıda belirtilen alanlar hariç olmak üzere, bu federal kanunlar sırasıyla Felemenkçe ve Fransızca Konuşulan Bölgelerde kanun hükmündedirler;

– Belediyeler, ya da kanunun, bunların yer aldıkları Bölgenin dilinden başka bir dilin kullanımını öngördüğü veya izin verdiği bir diğer dilsel Bölgeye komşu belediye birlikleri. Bu belediyelerle ilgili olarak; birinci fıkrada belirtilen konularla bağlantılı olarak dil kullanımını düzenleyen kurallarda ancak 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanunla değişiklik yapılabilir.

– Kanunda belirtilen, faaliyetleri birden fazla Topluluğu kapsayan federal ve uluslararası kuruluşlar.

Madde 130.

§.1. Almanca Konuşulan Topluluk Parlamentosu federal kanun marifetiyle;

1. Kültürel alanlarda;
2. Kişiler konularında;

3. 127'nci maddenin birinci fıkrasının ilk bendi ve 2 numaralı bendinde belirtilen sınırlar çerçevesinde eğitim alanında;

4. 1, 2 ve 3 numaralı bentlerde belirtilen alanlarda antlaşmalar yapmak dâhil, Toplulukların yanı sıra uluslararası kuruluşlarla işbirliği alanında;

5. Kamu makamları tarafından kurulan, desteklenen veya tanınan kuruluşların eğitim faaliyetlerinde dil kullanımı alanında düzenlemeler yapar.

Bu kişisel alanların neler olduğu ve bu işbirliğinin hangi şekilde yapılacağı ve ayrıca bu antlaşmaların yapılmasına ilişkin özel düzenlemeler, 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilmiş bir kanunla düzenlenir.

Ş.2. Federal kanunlar Almanca Konuşulan Bölgede kanun hükmündedir.

Madde 131.

İdeolojik veya felsefi gerekçelere dayalı her çeşit ayrımcılığı önlemeye dönük tedbirler kanunla düzenlenir.

Madde 132.

Yasa teklifi verme hakkı Topluluk Hükümetine ve Topluluk Parlamentosu üyelerine aittir.

Madde 133.

İdarenin federal kanunları yorumlama yetkisi sadece kanunla düzenlenir.

II. Alt Bölüm

Bölgelerin Yetkileri Hakkında

Madde 134.

39'uncu maddenin uygulanması amacıyla çıkartılan kanunlar, bu tüzüklere istinaden kurulan kurumların bu tüzüklerce belirlenen alanlarda çıkarttıkları tüzüklerin yargısal yetkisini tayin eder.

Bu tüzükler, bu kurumlara kendi yetkileri çerçevesinde ve belirleyecekleri şekilde kanun hükmünde federal kanunlar çıkartma yetkisi tanıyabilirler.

III. Alt Bölüm

Özel Hükümler

Madde 135.

Çift dilli Brüksel-Başkent bölgesi bağlamında, 128'inci maddenin birinci fıkrasında belirtilen alanlara ilişkin olarak Topluluklara bırakılmamış yetkileri icra edecek kurumlar 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanunla belirlenir.

Madde 136.

Brüksel-Başkent Bölgesi Parlamentosunda topluluklarla ilgili konulardan sorumlu dilsel grupların yanı sıra icra yetkilerini haiz komisyonlar bulunur.

Bunların tertibi, çalışma esasları ve yetkileri ve 175'inci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, tahsisatları 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanunla düzenlenir.

Bu komisyonlar, iki Topluluk arasında danışma ve koordinasyon organı olarak görev yapan bir Birleşik Komisyon teşkil ederler.

Madde 137.

39'uncu madde hükümlerinin uygulanması bağlamında, Felemenk ve Fransız Parlamentolarının yanı sıra bu bölgelerin Hükümetleri, kanunda düzenlenen şartlar ve hükümlere uygun olarak sırasıyla, Felemenk Bölgesi ve Valon Bölgesine tanınan yetkileri icra edebilirler. Bu kanun 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilmelidir.

Madde 138.

Bir tarafta Fransız Topluluğu Parlamentosu ve diğer tarafta Valon Bölgesi Parlamentosu ve Brüksel-Başkent Bölgesi Parlamentosundaki Fransızca dil grubu, Fransızca konuşulan bölgede Valon Bölgesi Parlamentosunun ve hükümetinin, çift dilli Brüksel-Başkent Bölgesinde ise Brüksel-Başkent Bölgesi Parlamentosunun Fransızca grubunun ve bunun icra yetkilerini haiz komisyonunun, Fransız Topluluğunun yetkilerini tamamen veya kısmen kullanabileceklerini karşılıklı mutabakatla ve her biri bir federal kanun marifetiyle kararlaştırabilirler.

Bu federal kanunlar, Parlamento ya da ilgili dil grubunun üye tam sayısının ekseriyetinin oylamada hazır bulunmaları şartıyla, Fransız Topluluğu Parlamentosu tarafından üçte iki oy çoğunluğuyla ve Valon Bölge Parlamentosu ve Brüksel-Başkent Bölge Parlamentosundaki Fransızca grubu tarafından salt çoğunlukla kabul edilirler. Federal kanunlar, bu kanunlarda öngörülen yetkilerin finansmanına ilişkin esasların yanı sıra bu yetkiler bağlamında personel, varlık, hak ve yükümlülüklerin devrine ilişkin esasları düzenleyebilirler.

Bu yetkiler, duruma göre, federal kanunlar, kararlar ya da yönetmeliklerle icra edilir.

Madde 139.

Almanca Konuşulan Topluluk Parlamentosu ve Valon Bölgesi Parlamentosu, kendi hükümetlerinin teklifi üzerine, Almanca Konuşulan Bölge Parlamentosu ve Hükümetinin Valon Bölgesinin yetkilerini tamamen veya kısmen kullanabileceklerini karşılıklı mutabakatla ve her biri bir federal kanun marifetiyle kararlaştırabilirler.

Bu yetkiler, duruma göre, federal kanunlar, kararlar ya da yönetmeliklerle icra edilir.

Madde 140.

Almanca Konuşulan Topluluğun Parlamentosu ve Hükümeti kanunun kendilerine tanıdığı diğer tüm yetkileri karar ve yönetmelikler marifetiyle kullanırlar.

Bu karar ve yönetmelikler 159'uncu madde hükümlerine tabidir.

Kısım V.
Anayasa Mahkemesi ve İhtilafların Önlenmesi
ve Çözümlemesi Hakkında
Bölüm I.
Yetki İhtilaflarının Önlenmesi

Madde 141

134'üncü maddede anılan kanunlar, federal kanunlar ve tüzüklerin birbirleriyle olan ihtilaflarının yanı sıra 134'üncü maddede anılan federal kanunlar birbirleriyle olan ihtilaflarının ve tüzüklerin birbirleriyle olan ihtilaflarının önlenmesine dair usul kanunla düzenlenir.

Bölüm II.
Anayasa Mahkemesi Hakkında

Madde 142.

Belçika'nın tamamı için tek bir Anayasa Mahkemesi vardır. Anayasa Mahkemesinin tertibi, yetkileri ve çalışma esasları kanunla belirlenir.

Mahkeme, aşağıda belirtilen konularda hüküm verir;

1. 141'inci maddede anılan ihtilaflar;
2. 134'üncü maddede anılan bir kanun, federal kanun ya da tüzüğün 10, 11 ve 24'üncü maddelerde sebep olduğu ihlaller;
3. Kanunun 134'üncü maddesinde anılan bir kanun, federal kanun ya da tüzük marifetiyle belirlediği anayasa ihlalleri;

Bir mesele, kanunun öngördüğü herhangi bir merci, meseleyle ilgisini kanıtlayabilen herhangi bir şahıs, ya da ön yargılama maksadıyla, herhangi bir mahkeme tarafından Anayasa Mahkemesine havale edilebilir.

Birinci ve ikinci fıkralar ile 3 numaralı bent ve üçüncü fıkrada anılan kanunlar 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilirler.

Bölüm III.
Çıkar Çatışmalarının Önlenmesi ve
Çözümlemesi Hakkında

Madde 143.

§.1. Federal Devlet, Topluluklar, Bölgeler ve Müşterek Topluluklar Komisyonu görevlerini yürütürlerken çıkar çatışmalarını önlemek için federal sadakate saygılı şekilde hareket ederler.

§.2. Senato; 134'üncü maddede anılan kanunlar, federal kanunlar ya da tüzükler marifetiyle yasama yetkisini kullanan meclisler arasında ortaya çıkabilecek çıkar çatışmaları hakkında, 4'üncü maddenin son fıkrasında

belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanunda belirtilen şartlar ve usule uygun olarak, gerekçeli görüşünü belirtmek suretiyle karar alır.

§.3. Federal Hükümet, Topluluk ve Bölge Hükümetleri ile Müşterek Topluluklar Komisyonu Birleşik Komisyonu arasındaki çıkar çatışmalarını önlemeye ve çözümlenmeye dönük usul, 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanunla düzenlenir.

Geçici Hüküm.

Çıkar çatışmalarının önlenmesi ve çözümlenmesiyle ilgili olarak, kurumsal reformlar hakkında 9 Ağustos 1980 tarihli olağan kanun hükümleri geçerlidir. Ancak, bu kanun sadece iki ve üçüncü fıkralarda anılan kanunlarla yürürlükten kaldırabilir, tamamlanabilir, düzeltilebilir, ya da yenisiyle değiştirilebilir.

Kısım VI.

Yargı Yetkisi Hakkında

Madde 144.

Mahkemeler, medeni haklara ilişkin ihtilaflarda tek yetkili mercidirler.

Madde 145.

Kanunun belirlediği istisnalar hariç olmak üzere, mahkemeler, siyasi haklara ilişkin ihtilaflarda yetkili mercilerdir.

Madde 146.

Bir mahkeme ve hüküm verme yetkisini haiz bir organ sadece kanun gereği kurulabilir. Hangi adla olursa olsun, olağanüstü yetkileri haiz hiçbir mahkeme veya komisyon kurulamaz.

Madde 147.

Belçika'nın tamamı için bir Yüksek Mahkeme mevcuttur.

Bu mahkemenin davaların konusuyla ilgili olarak hiçbir yetkisi bulunmamaktadır.

Madde 148.

Halka açıklık, kamunun ahlakını veya huzurunu tehlikeye atmadıkça ki, böyle bir durumda mahkeme bu durumu bir kararla beyan eder, mahkemelerde duruşmalar halka açıktır.

Siyasal veya basınla ilgili suçlarda duruşmalar sadece oybirliğiyle karar alacak bir heyet tarafından görülür.

Madde 149.

Her hüküm gerekçelendirilir. Hükümler halka duyurulur.

Madde 150.

Irkçılık ve yabancı düşmanlığı motifleri taşıyan basın suçları müstesna, ceza hukukuna giren tüm konuların yanı sıra siyasal ve basın suçlarında jüri yemin ederek görev yapar.

Madde 151.

§.1. Hâkimler yargı görevlerini yürütürken bağımsızdırlar. Yetkili bakanın kovuşturma talep etme, soruşturmalar ve kovuşturmalarla ilgili politika dâhil ceza hukuku politikalarıyla ilgili olarak bağlayıcı yönergeler çıkartma hakkı saklı kalarak, savcı, münferit soruşturmaları ve kovuşturmaları yürütürken bağımsız hareket eder.

§.2. Belçika'nın tamamı için bir Yüksek Adalet Konseyi mevcuttur. Yüksek Adalet Konseyi yetkilerini yerine getirdiği sırada birinci fıkrada anılan bağımsızlık ilkesini gözetir.

Yüksek Adalet Konseyi, Felemenkçe Konuşanlar Komisyonu ve Fransızca Konuşanlar Komisyonundan oluşur. Her komisyon eşit sayıda üyeye sahiptir ve eşit temsil haklarına sahip olan, kanunda belirtilen şartlara ve şekle uygun olarak doğrudan doğruya meslektaşları tarafından seçilmiş hâkimler ve savcılık bürosu memurları ile Senato tarafından kanunda belirtilen şartlarla üçte iki çoğunluk oyuyla atanmış üyelerden oluşur.

Her bir komisyonda bir adaylık ve atamalar komitesinin yanı sıra bir danışma ve araştırma komitesi yer almaktadır. Bu komiteler bir önceki fıkra hükümleri uyarınca eşit temsiliyet esasıyla oluşturulurlar.

Yüksek Adalet Konseyinin, komisyonlarının ve bunların komitelerinin tertibi ve ayrıca yetkilerini hangi şart ve şekilde kullanacakları kanunla belirlenir.

§.3. Yüksek Adalet Konseyi aşağıda belirtilen alanlarda yetkilidir;

1. §.4. fıkranın ilk paragrafında anıldığı üzere, hâkim olarak ya da savcılık ofisine memur olarak atanacak adayların belirlenmesi;
2. §.5. fıkranın ilk paragrafında anılan görevlere ve savcılık ofisinin başına atanacak adayların belirlenmesi;
3. Hâkimlik ya da savcılık ofisi memurluğu görevine erişim;
4. Hâkimlerin ve savcılık ofisi memurlarının eğitimi;
5. İkinci fıkrada anılan görevlerin genel profil tanımını hazırlamak;
6. Yargının genel işleyişi ve organizasyonu hakkında tavsiyelerde ve tekliflerde bulunmak;
7. İç denetim araçlarının kullanımını genel olarak gözetmek ve teşvik etmek;
8. Her türlü disiplin ve cezai yetkileri hariç tutarak:
  - Yargının işleyişine dair şikâyetleri almak ve takip etmek;
  - Yargının işleyişi hakkında inceleme düzenlemek.

1 ila 4 numaralı bentler arasında kalan bentlerde anılan yetkiler, kanunda belirtilen şartlar ve şekilde ilgili adaylık ve atamalar komitesine devredilir ve 5 ila 8 numaralı bentler arasında kalan bentlerde anılan yetkiler ilgili danışma ve araştırma komitesine devredilir. Adaylık ve atamalar komitesi ve danışma ve araştırma komitesinin hangi hallerde ve ne şekilde yetkilerini müştereken kullanacakları kanunla düzenlenir.

Bu Konseyin diğer yetkileri 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanunla belirlenir.

§.4. Sulh hâkimleri ve diğer mahkemelerin hâkimleri ve Yüksek Mahkeme hâkimleri kanunda belirtilen şartlarda ve şekilde Kral tarafından atanırlar.

Bu atama, ilgili adaylık ve atamalar komitesinin gerekçeli aday listesine dayalı olarak, kanunda belirtilen şartlarla, üçte iki ekseriyetle ve adayın yeterliliği ve uygunluğu değerlendirildikten sonra gerçekleştirilir. Bir aday ancak kanunda belirtilen şekilde ve gerekçesi belirtilerek reddedilebilir.

İstinaf Mahkemesi hâkimi ya da Yüksek Mahkeme hâkimi atamalarında, ilgili mahkemenin genel kurulu, bir önceki cümlede belirtilen adayın açıklanmasından önce, kanunda belirtilen şekilde uygun olarak gerekçeli görüşünü açıklar.

§.5. Yüksek Mahkemenin Birinci Başkanı, istinaf mahkemelerinin birinci başkanları ve alt derece mahkemelerinin başkanları bu görevlere, kanunda belirtilen şartlarla ve şekilde Kral tarafından atanırlar.

Bu atama, ilgili adaylık ve atamalar komitesinin gerekçeli aday listesine dayalı olarak, kanunda belirtilen şartlarla, üçte iki ekseriyetle ve adayın yeterliliği ve uygunluğu değerlendirildikten sonra gerçekleştirilir. Bir aday ancak kanunda belirtilen şekilde ve gerekçesi belirtilerek reddedilebilir.

Yüksek Mahkemenin Birinci Başkanı, ya da bir istinaf mahkemesinin birinci başkanının atanmasında, ilgili mahkemenin genel kurulu, bir önceki cümlede belirtilen adayın açıklanmasından önce, kanunda belirtilen şekilde uygun olarak gerekçeli görüşünü açıklar.

Yüksek Mahkeme Başkanı, bu mahkemenin daire başkanları, istinaf mahkemelerinin daire başkanları ve alt mahkemelerin başkan yardımcıları, kanunda belirtilen şartlarla ve şekilde, mahkemelerin kendi aralarından bu görevlere atanırlar.

152'nci madde hükmüne rağmen, bu görevlere yapılan atamaların süresi kanunla belirlenir.

§.6. Beşinci fıkranın 4 numaralı bendinde anılan hâkimler ve görevliler ve savcılık ofisi memurları kanunda belirtilen şekilde uygun olarak değerlendirmeye tabidirler.

Geçici hüküm.

Üç ila altıncı fıkralar arasında kalan hükümler, ikinci fıkrada anılan Yüksek Adalet Konseyinin kurulmasından sonra yürürlüğe girer.

Yüksek Mahkemenin birinci başkanının ve başkanlarının, bu mahkemenin daire başkanlarının, istinaf mahkemelerinin birinci başkanlarının, bu mahkemelerin daire başkanlarının ve alt mahkemelerin başkan ve başkan yardımcılarının bu tarih itibariyle kanunda belirtilen süre ve şartlarla bu görevlere atanmış ve aynı zamanda sırasıyla, Yüksek Mahkemeye, İstinaf Mahkemesine, ya da iş mahkemesine ve ilgili alt mahkemeye atanmış kabul edilirler.

Bu zaman zarfında aşağıda belirtilen hükümler uygulanmayı sürdürür;

Sulh hâkimleri ve alt derece mahkemelerinin hâkimleri doğrudan doğruya Kral tarafından atanır.

İstinaf Mahkemelerinin hâkimleri ve bunların yetkisindeki asliye mahkemelerinin başkanları ve başkan yardımcıları, her birinde biri bu mahkemeler diğeri ise duruma göre vilayet meclisleri ve Brüksel-Başkent Bölgesi Parlamentosu tarafından belirlenen iki aday bulunan iki listeden Kral tarafından atanırlar.

Yüksek Mahkeme hâkimleri, her birinde biri Yüksek Mahkeme diğeri ise duruma göre Temsilciler Meclisi ve Senato tarafından belirlenen iki aday bulunan iki listeden Kral tarafından atanırlar.

Anılan bu iki durumda, bir listede yer alan adaylar diğeri listede de yer alabilirler.

Tüm adaylıklar atamadan en az onbeş gün önce kamuoyuna duyurulur.

Mahkemeler, başkanlarını ve başkan yardımcılarını kendi üyeleri arasından seçerler.

Madde 152.

Hâkimler ömür boyu süreyle atanırlar. Kanunda belirtilen yaşta emekliye ayrılırlar ve yasada belirtilen emeklilik aylığını alırlar.

Mahkeme kararı olmaksızın hiçbir hâkim görevden alınamaz ya da uzaklaştırılmaz.

Bir hâkim ancak yeni bir göreve atanarak ve kendi rızasıyla transfer edilebilir.

Madde 153.

Mahkemelere bağlı olarak görev yapan savcılık ofisinin memurları Kral tarafından göreve atanır ve görevden alınırlar.

Madde 154.

Yargı mensuplarının aylıkları kanunla belirlenir.

Madde 155.

Bir hâkim hükümetten ücretli bir görev kabul edemez, bu görev ücretsiz ifa edilmedikçe ki böyle bir durumda, bu görev kanunda belirtilen hâkimlerin görevleriyle bağdaşmayan bir görev olmamalıdır.

Madde 156.

Belçika’da beş istinaf mahkemesi bulunur;

1. Felemenk Brabant, Valon Brabant vilayetleri ve çift dilli Brüksel-Başkent Bölgesini kapsayan Brüksel İstinaf Mahkemesi;

2. Batı Flanders ve Doğu Flanders vilayetlerini kapsayan Ghent İstinaf Mahkemesi;

3. Antwerp ve Limburg vilayetlerini kapsayan Antwerp İstinaf Mahkemesi;

4. Liege, Namur ve Lüksemburg vilayetlerini kapsayan Liege İstinaf Mahkemesi;

5. Hainaut vilayetini kapsayan Mons İstinaf Mahkemesi.

Madde 157.

167’nci maddenin birinci fıkrasının 2 numaralı bendinde anılan savaş durumunun mevcut olduğunun ilân edildiği hallerde askerî mahkemeler kurulur. Askerî mahkemelerin teşkili, yetkileri, üyelerinin hak ve yükümlülüklerinin yanı sıra üyelerinin görev süresi kanunla belirlenir.

Kanunda belirtilen yerlerde ticaret mahkemeleri kurulur. Bu mahkemelerin teşkili, yetkileri, üyelerinin atanma şekli ve üyelerin görev süresine ilişkin esaslar kanunla düzenlenir.

İş mahkemelerinin teşkili, yetkileri, üyelerinin atanma şekli ve üyelerin görev süresine ilişkin esaslar da kanunla düzenlenir.

Kanunda belirtilen yerlerde cezaların icrası için kurulmuş mahkemeler bulunmaktadır. Bu mahkemelerin teşkili, yetkileri, üyelerinin atanma şekli ve üyelerin görev süresine ilişkin esaslar kanunla düzenlenir.

Geçici hüküm.

Birinci fıkra hükmü, Askerî Ceza Muhakeme Usûl Kanununun Birinci ve İkinci Faslına içeren 15 Haziran 1899 tarihli Kanun yürürlükten kaldırdığı tarihte yürürlüğe girer.

O tarihe kadar, aşağıda belirtilen hüküm geçerlidir;

Askerî mahkemelerin teşkili, yetkileri, üyelerinin hak ve yükümlülükleri ve ayrıca üyelerinin görev süreleri özel kanunlarla düzenlenir.

Madde 158.

Yüksek Mahkeme yetki ihtilaflarını kanunda belirtilen şekilde karara bağlar.

Madde 159.

Mahkemeler, kanuna uygun olmak kaydıyla, sadece genel, vilayet ya da yerel düzeydeki kararları ve yönetmelikleri uygularlar.

Kısım VII.

Danıştay ve İdare Mahkemeleri Hakkında

Madde 160.

Belçika'nın tamamı için bir Danıştay mevcuttur. Tertibi, yetkileri ve çalışma esasları kanunla düzenlenir. Ancak, kanun Kral'a, kanunda belirlenen esaslara göre bir usul belirleme yetkisi verebilir.

Danıştay, idare mahkemesi olarak, kanunda belirtilen davalarda hüküm vermek suretiyle kararlar alır ve görüş bildirir.

Madde 161.

Bir idare mahkemesi sadece kanun gereği kurulabilir.

Kısım VIII.

İl ve Mahalli İdareler

Madde 162.

İl ve mahalli idareler kanunla düzenlenir. Aşağıda belirtilen esasların uygulanması kanunla teminat altına alınmıştır;

1. İl ve mahalli idarelerin üyelerinin doğrudan doğruya seçilmesi;
2. İşlemlerinin kanunda belirtilen hallerde ve şekilde onaylanması zorunluluğuna halel gelmeksizin, ilin ve belediyenin menfaatini ilgilendiren konularda il ve mahalli idare meclislerinin görevlendirilmesi;
3. Yetkilerin il ve mahalli idarelere dağıtılması;
4. İl ve mahalli idare meclisi toplantılarının, kanunda belirtilen sınırlar ölçüsünde, halka açık şekilde düzenlenmesi;
5. Hesapların ve bütçelerin halka açıklanması;
6. Yasaların ihlalini ya da kamunun çıkarlarının zarar görmesini önlemek amacıyla, gözetim makamının, ya da federal yasama erkinin müdahalesi;

İdari gözetim faaliyetlerinin organizasyonu ve yürütülmesi, 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanuna uygun olarak, Topluluk veya Bölge Parlamentoları tarafından düzenlenebilir.

Birden fazla ilin ya da belediyenin işbirliği yapma veya birlik oluşturmasına ilişkin şartlar ve yöntem, 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanuna uygun olarak, 134'üncü maddede anılan federal kanun ya da tüzükle belirlenir.

Ancak, il veya belediye meclislerinin müşterek şekilde müzakerede bulunmalarına izin verilemez.

Madde 163.

Felemenk ve Valon Bölgelerinde seçimle göreve gelen il idarelerince icra edilen yetkiler, 127 ve 128'inci maddeler uyarınca kendi sorumluluk alanına

giren konularda, çift dilli Brüksel-Başkent Bölgesinde Felemenk ve Fransız Toplulukları ve Müşterek Topluluk Komisyonu tarafından, diğer konularda ise Brüksel-Başkent Bölgesi tarafından icra edilir.

Ancak, üyeleri Brüksel-Başkent Bölgesi tarafından atanmış herhangi bir kurum ya da Brüksel-Başkent Bölgesi tarafından icra edilecek 39'uncu maddede anılan alanlara girmeyen, ilk fıkrada belirtilen yetkilere dair detaylı kurallar 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanunla düzenlenir. 127 ve 128'inci maddelerde belirtilen alanlarla ilgili olan, birinci fıkrada anılan yetkilerin tamamen ya da kısmen 136'ncı maddede belirtilen kurumlara tanınmasına ilişkin kurallar, aynı ekseriyetle kabul edilen bir kanunla düzenlenir.

Madde 164.

Medeni hallerle ilgili nüfus kayıt belgelerinin düzenlenmesi ve nüfus kayıt kütüklerinin muhafazası sadece mahalli idarelerin sorumluluğundadır.

Madde 165.

§.1. Büyükşehir belediyeleri ve belediye federasyonları kanunla kurulur. Bunların teşkili ve yetkileri kanunla belirlenir. Kanun bunları belirlerken, 162'nci maddede belirtilen esasların uygulanmasını teminat altına alır.

Her bir büyükşehir belediyesi bir meclis ve icra komitesine sahiptir.

İcra komitesinin başkanı meclisin içinden seçilir. Seçim Kral tarafından onanır. Statüsü kanunla belirlenir.

Büyükşehir belediyelerinin ve belediye federasyonlarının kararları ve düzenlemeleri hakkında 159 ve 190'uncü madde hükümleri uygulanır.

Büyükşehir belediyelerinin ve belediye federasyonlarının sınırları ancak kanun gereğince değiştirilebilir ya da düzeltilebilir.

§.2. Her büyükşehir belediyesinin ve yakınındaki belediye federasyonlarının kendi yetki sınırları içinde kalan teknik nitelikteki ortak problemleri inceleyebilmeleri için, kanunda belirtilen şartlar ve yöntemle uygun olarak birbirleriyle istişarede bulunabilmeleri amacıyla kanunla bir merci kurulur.

§.3. Birden fazla belediye federasyonu yetkilerine giren alanlardaki sorunları müşterek şekilde düzenlemek ve yönetmek maksadıyla, kanunda belirtilen şartlar ve yöntemle birbirleriyle ya da bir veya daha fazla sayıda büyükşehir belediyesiyle işbirliği yapabilir, ya da ortaklıklar kurabilir.

Madde 166.

§.1. Aşağıda belirtilen istisnalar hariç olmak üzere, Krallığın başkentinin sınırları içinde bulunduğu büyükşehir belediyesi 165'inci madde hükümlerine tabidir.

§.2. Krallığın başkentinin sınırları içinde bulunduğu büyükşehir belediyesinin yetkileri, 39'uncü madde uyarınca kurulan Brüksel-Başkent Bölgesi kurumları tarafından, 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanunda belirtilen şekilde icra edilir.

§.3. 136'ncı maddede tanımlanan kurumların;

1. Her biri, kendi toplulukları adına, kültürel, eğitim ve kişisel alanlarda diğer düzenleme yetkileriyle aynı yetkilere sahiptirler;

2. Her biri, kendi toplulukları adına, Felemenk Topluluğu Parlamentosu ve Fransız Topluluğu Parlamentosu tarafından kendilerine devredilen yetkileri icra ederler;

3. Tamamı, 1 numaralı bentte belirtilen alanlardan ortak menfaatleri ilgilendirenleri müşterek şekilde düzenlerler.

Başlık IV.

Uluslararası İlişkiler Hakkında

Madde 167.

§.1. Toplulukların ve Bölgelerin Anayasa uyarınca ya da gereğince kendi yetkilerinde olan alanlarla ilgili olarak, antlaşma yapmak dâhil uluslararası alandaki işbirliklerini düzenleme yetkileri saklı kalmak şartıyla, uluslararası ilişkiler Kral tarafından yönlendirilir.

Kral silahlı kuvvetlere komuta eder. Savaş durumunun mevcut olduğunu, ya da düşmanlıkların sona erdiğini ilân eder. Devletin menfaatlerinin ve güvenliğinin elverdiği ölçüde, meclislere diğer uygun mesajları iletir.

Ülke topraklarının terki, takası veya genişletilmesi sadece kanun gereği gerçekleşebilir.

§.2. Üçüncü fıkrada belirtilen konularla ilgili olanlar hariç, Kral antlaşmaları imzalar. Bu antlaşmalar ancak meclisler tarafından onaylandıktan sonra yürürlüğe girer.

§.3. 121'inci maddede belirtilen Topluluk ve Bölge Hükümetlerinin her biri kendi Parlamentolarının yetki alanına giren konularla ilgili antlaşmalar yaparlar. Bu antlaşmalar ancak Parlamentonun onayını aldıktan sonra yürürlüğe girer.

§.4. Üçüncü fıkrada belirtilen antlaşmalar ve Anayasa gereği bölgelerin ya da toplulukların yetki alanının dışında kalan antlaşmaların yapılmasına ilişkin özel kurallar, 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanunla düzenlenir.

§.5. Kral, ilgili Topluluk veya Bölge Hükümetinin muvafakatiyle, 18 Mayıs 1993 tarihinden önce imzalanan ve üçüncü fıkrada belirtilen konuları kapsayan antlaşmaların fesih olunacağını ilan edebilir.

Topluluk ya da Bölge Hükümetleri Kral'ı bu antlaşmaların fesih olunacağını ilân etmeye davet ederlerse, Kral bunu ilân eder. İlgili Topluluk ve Bölge Hükümetleri arasındaki anlaşmazlıkların çözümlenmesinde izlenecek usul 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanunla düzenlenir.

Madde 168.

Meclisler; Avrupa Topluluğunu kuran antlaşmalar ve bunları tadil eden ya da tamamlayan antlaşmalar ve kanunlardaki her türlü değişiklikle ilgili müzakereler hakkında başlangıçtan itibaren bilgilendirilirler. Antlaşmanın taslağı imzalanmadan önce meclislere sunulur.

Madde 169.

36 ve 37'nci maddelerde anılan makamlar uluslararası ve ulusüstü yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlamak için, kanunda belirtilen gereklerin yerine getirilmesi şartıyla, geçici olarak 115 ve 121'inci maddelerde belirtilen kurumların yerini alabilirler. Bu kanun 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilmelidir.

Başlık V. Maliye Hakkında

Madde 170.

§.1. Devletin menfaatine olan vergiler ancak kanunla konulabilir.

§.2. Bir topluluğun veya bölgenin menfaatine olan vergiler ancak 134'üncü maddede belirtilen bir federal kanun ya da tüzükle konulabilir.

Birinci fıkrada anılan vergilerle ilgili olarak gerekli görülen istisnalar kanunla belirlenir.

§.3. Bir il idaresi ancak il meclisinin kararıyla harç veya vergi koyabilir.

Birinci fıkrada anılan vergilerle ilgili olarak gerekli görülen istisnalar kanunla belirlenir.

§.4. Büyükşehir belediyeleri, belediye federasyonları ya da belediyeler ancak kendi meclislerinin kararıyla harç veya vergi koyabilir.

Birinci fıkrada anılan vergilerle ilgili olarak gerekli görülen istisnalar kanunla belirlenir.

Madde 171.

Devletin, bir topluluğun ya da bölgenin menfaatine olan vergiler yılda bir kez oylanır.

Bu vergileri çıkartan tüzükler yenilenmezler ise, sadece bir yıllığına geçerlidirler.

Madde 172.

Vergiler bağlamında imtiyaz tanınmaz.

Kanun haricinde vergi istisnaları veya vergi indirimleri tanınmaz.

Madde 173.

İl idarelerinin ve denizden kazanılmış topraklardan, drenaj ve selden korunma faaliyetlerinden sorumlu kurumların menfaatine olanlar ve 134'üncü maddede anılan kanunlar, federal kanunlar ve tüzüklerde resmi şekilde

belirlenmiş istisnalar hariç olmak üzere, vatandaşlardan talep edilecek harçlar sadece, Devletin, Topluluğun, Bölgenin, büyükşehir belediyesinin, belediye federasyonunun veya belediyenin menfaatleri gözetilerek çıkartılan vergi şeklinde olabilir.

Madde 174.

Temsilciler Meclisi her yıl kesin hesap uzlaşısını sağlamak ve bütçeyi onaylamak amacıyla bir kanun çıkartır. Ancak, Temsilciler Meclisi ve Senato kendi çalışma bütçelerini yıllık olarak belirlerler.

Devletin tüm gelir ve giderleri bütçede ve hesaplarda yer almak zorundadır.

Madde 175.

Felemenk Topluluğunun ve Fransız Topluluğunun finansmanına dair sistem 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanunla düzenlenir.

Felemenk Topluluğu Parlamentosu ve Fransız Topluluğu Parlamentosunun her biri, kendi yetki alanına giren konularda bir federal kanun çıkartarak gelirlerinin kullanımını düzenler.

Madde 176.

Almanca Konuşanlar Topluluğunun finansmanına ilişkin sistem bir kanunla düzenlenir.

Almanca Konuşanlar Topluluğu Parlamentosu bir federal kanun çıkartarak gelirlerinin kullanımını düzenler.

Madde 177.

Bölgelerin finansmanına ilişkin sistem 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanunla düzenlenir.

Bölge Parlamentolarının her biri, kendi yetki alanına giren konularda 134'üncü maddede anılan bir tüzük çıkartarak gelirlerinin kullanımını düzenlerler.

Madde 178.

Brüksel-Başkent Bölgesi, 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanunda belirtilen şartlar ve yöntemle, mali araçlarını 134'üncü maddede anılan bir tüzük marifetiyle Müşterek Topluluk Komisyonuna ve Felemenk ve Fransız Topluluğu Komisyonlarına devreder.

Madde 179.

Kamu hazinesinden ödenecek emeklilik aylığı veya emeklilik ikramiyeleri için sadece kanuna uygun olarak tahsisat ayrılabilir.

Madde 180.

Sayıştay üyeleri, Temsilciler Meclisi tarafından kanunda belirtilen süreyle göreve atanırlar.

Bu Mahkeme, genel idari hesapların ve tüm muhasebat memurlarının kamu hazinesine hesap vermekle yükümlü oldukları hesapların incelenmesinden

ve doğruluklarının denetlenmesinden sorumludur. Mahkeme ayrıca, vergi alacakları dâhil Devlet alacaklarının tesisi ve tahsiliyle ilgili işlemlerin genel olarak gözetiminden de sorumludur. Devletin çeşitli idarelerinin hesaplarını denkleştirir ve bu amaçla lüzum görülen tüm bilgi ve muhasebat belgelerinin toplanmasından sorumludur. Devletin genel hesapları Sayıştay'ın gözlemleriyle birlikte Temsilciler Meclisine sunulur.

Bu Mahkemenin teşkilatı kanunla kurulur.

Madde 181.

§.1. Din görevlilerinin maaşları ve emeklilik aylıkları Devlet tarafından ödenir. Gereken tutarlar yıllık bütçeden karşılanır.

§.2. Mezhep farklılıklarına dayalı olmayan felsefi öğretilere göre ruhani destek hizmeti vermek amacıyla kurulmuş olan, kanunun tanıdığı kuruluşların temsilcilerinin maaşları ve emeklilik aylıkları Devlet tarafından ödenir. Gereken tutarlar yıllık bütçeden karşılanır.

Başlık VI.

Silahlı Kuvvetler ve Emniyet Hizmeti Hakkında

Madde 182.

Orduya asker alma yöntemleri kanunla belirlenir. Askerî personelin terfi, hakları ve görevleri de kanunla düzenlenir.

Madde 183.

Askerî kotalar yıllık oylamaya tabidir. Bu kotaları belirleyen kanun yenilenmedikçe sadece bir yıl süreyle geçerlidir.

Madde 184.

İki seviyede yapılandırılmış olan bütünleşmiş emniyet hizmetlerinin teşekkülü ve yetkileri kanunla düzenlenir. İki seviyede yapılandırılmış olan bütünleşmiş emniyet hizmetleri personelinin statülerinin temel unsurları kanunla düzenlenir.

Geçici hüküm.

Ancak, temel unsurları düzenleyen bu kararnamenin bir kanun marifetiyle 30 Nisan 2002 tarihinden önce tasdik edilmiş olması kaydıyla, İki seviyede yapılandırılmış olan bütünleşmiş emniyet hizmetleri personelinin statülerinin temel unsurları Kral tarafından tayin edilebilir ve uygulanabilir.

Madde 185.

Yabancı ordular ancak bir kanun uyarınca Devlete hizmet verebilir, ya da ülke topraklarında bulunabilir ya da ülke topraklarından geçiş yapabilirler.

Madde 186.

Askerî personel ancak kanunda belirtildiği şekilde rütbe, ayrıcalık ve emeklilik haklarından mahrum bırakılabilir.

Başlık VII. Genel Hükümler

Madde 187.

Anayasa tamamen ya da kısmen askıya alınamaz.

Madde 188.

Anayasaya aykırı tüm kanunlar, kararnameler, kararlar, yönetmelikler ve diğer işlemler Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yürürlükten kalkar.

Madde 189.

Anayasanın lafzı Felemenkçe, Fransızca ve Almanca hazırlanmıştır.

Madde 190.

Genel, il idaresine ya da mahalli idareye ait hiçbir kanunun ya da kararın veya yönetmeliğin, kanunda belirtildiği şekilde yayımlanmadıkça, bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

Madde 191.

Belçika topraklarında bulunan tüm yabancılar, kanunda belirtilen istisnalar hariç olmak üzere, can ve mal güvenliğinin korunması için sağlanan tedbirlerden yararlanırlar.

Madde 192.

Ancak kanuna uygun olarak ant içilebilir. Andın lafzını kanun belirler.

Madde 193.

Belçika Ulusu; kırmızı, sarı ve siyah renklerini ve Belçika Kraliyet Aslanı armasını ve BİRLİK GÜÇTÜR düsturunu benimsemiştir.

Madde 194.

Brüksel şehri Belçika'nın başkenti ve Federal Hükümetin merkezidir.

Başlık VIII. Anayasanın Değiştirilmesi Hakkında

Madde 195.

Federal yasama erki, Anayasada belirlediği hükümlerin değiştirilmesinin gerekliliğini beyan edebilir.

Bu beyanın ardından her iki meclis kendiliğinden fesholur.

Bunun üzerine 46'ncı madde hükmüne göre iki yeni meclis toplanır.

Bu meclisler, Kralla mutabakata vararak değişiklik için sunulan hususlarda karar alırlar.

Bu durumda, meclisler bu değişiklikleri ancak, her bir meclis üye tam sayısının en az üçte ikisinin katılımıyla görüşebilirler. Oylamada sayılan oyların en az üçte ikisinin lehte oyu olmaksızın hiçbir değişiklik kabul edilemez.

Madde 196.

Savaş sırasında ya da meclislerin federal topraklar içinde serbest şekilde toplanmasının mümkün olmadığı zamanlarda anayasa değişikliğine başlanamaz, ya da anayasada değişiklik yapılması gözetilemez.

Madde 197.

Kral'a vekâlet edildiği bir dönemde Kral'ın anayasal yetkileriyle ilgili olarak Anayasada ve Anayasanın 85 ila 88'inci maddeleri, 91 ila 95'inci maddeleri arasında kalan maddelerde ve 106 ve 197'nci maddelerinde değişiklik yapılamaz.

Madde 198.

Kurucu Meclisler, Kral'ın da mutabakatıyla, Anayasanın madde ve fıkra numaralarını ve ayrıca Anayasanın başlık, kısım ve bölüm numaralarını değiştirebilirler, değişikliğe sunulmamış hükümlerde yer alan terminolojiyi, yeni hükümlerin terminolojisi ile uyumlaştırmak ve Felemenkçe, Fransızca ve Almanca Anayasa metinlerinin birbiriyle uyumlu olmasını sağlamak için değiştirebilirler.

Bu durumda, meclisler bu değişiklikleri ancak, her bir meclis üye tam sayısının en az üçte ikisinin katılımıyla görüşebilirler. Oylamada sayılan oyların en az üçte ikisinin lehte oyu olmaksızın hiçbir değişiklik kabul edilemez.

Başlık IX.**Yürürlüğe Giriş ve Geçici Hükümler Hakkında**

1. 85'inci madde hükümleri ilk defa olarak, Majesteleri Liege Prensi, Belçika Prensi Prens Albert, Felix, Humbert, Theodore, Christian, Eugene, Marie'nin soyundan gelen kişilere uygulanacaktır. Bu hükümden, Majesteleri Belçika Prensesi Prenses Astrid, Josephine, Charlotte, Fabrizia, Elisabeth, Paola, Marie'nin Avusturya-Este Arşidükü Lorenz ile yaptığı evliliğin 85'inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen onay alınarak gerçekleştirdiği anlaşılır.

Bu tarihe kadar aşağıda belirtilen hükümler yürürlükte kalır;

Kral'ın anayasal yetkileri Saxe-Coburg'lu Majesteleri Leopold, George, Christian, Frederick'in doğrudan, doğal ve meşru birinci derece varislerinden sadece erkek olanlarına yaş sırasına göre aktarılır. Kadın varisler ve onların birinci derece varisleri bu yetkilerden kesinlikle hariç tutulmuşlardır.

Kralın, ya da onun yokluğunda, Anayasada belirtilen hallerde Kralın yetkilerini kullananların rızası dışında evlenen prens tahttaki haklarını kaybeder.

Ne var ki, bu hak, sadece her iki meclisin de onayıyla Kral tarafından, ya da onun yokluğunda, Anayasada belirtilen hallerde Kralın yetkilerini kullananlar tarafından ve fakat sadece her iki meclisin onayıyla iade edilebilir.

II. (Mülga)

III. 8 Mayıs 1993 tarihinden önce gerçekleşmiş vakalar için 125'inci madde hükümleri geçerlidir.

IV. (Mülga)

V. (Mülga)

VI. §.1. (Mülga)

§.2. (Mülga)

§.3. Brabant vilayetinin personeli ve varlıkları, Felemenk Brabant vilayeti, Valon Brabant vilayeti, Brüksek-Başkent Bölgesi, 135 ve 136'ncı maddelerde anılan makamlar ve kurumların yanı sıra federal merci arasında 4'üncü maddenin son fıkrasında belirtilen ekseriyetle kabul edilen bir kanunda belirtilen şartlarla paylaşılır.

Bir sonraki il meclisi seçimleri ile personel ve varlıkların bölüştürüleceği tarih arasında kalan sürede, ortaklaşa kullanılan personel ve varlıklar, Felemenk Brabant vilayeti ve Valon Brabant vilayeti ve çift dilli Brüksel-Başkent Bölgesinden sorumlu makamlar tarafından müşterek şekilde yönetilecektir.

§.4. (Mülga)

§.5. (Mülga)

